

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 5

Mai 1934 a.

X aastakäik

Tellimise hind postiga:
aastas . . . 100 senti
6 kuu peale . 55 "
1 " . 10 "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.
Talitusjatoim.: Tallinn, Lai tän. 38, k.4
Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:
1 lhk. kr. 20.—
1/2 " 10.—
1/4—6.— ja 1/8 lhk. „ 3.—
Teksti ees—50% kallim

Leetrid.

Dr. M. Püüman.

Nagu sellekohased andmed näitavad, hakkab meil leetrihaigus jälle levinema. Üle riigi on märgata leetrihaiguse juhtude tõusu, kuid eriti suureks on leetrit põdevate haigete arv Tallinnas tõusnud:

tähelepanuväärilisem, et ta viimaseil aastail Tallinnas peaaegu kadunud oli: 1931. a. registreeriti 21 juhtu, 1932. a. — 3 juhtu ja 1933. a. — 2 juhtu. Viimase 10 aasta jooksul oli Tallinnas

K. Truntovski.

Taud.

viimasel märtsikuu nädalal oli vaid 26 juhtu, kuna aprillikuu esimesel nädalal juba ligi 60 uut leetrihaiget oli registreeritud.

Leetrihaiguse äge levinemine on seda

1926. a. kõige rohkem leetrihaigust — 1819 juhtu; siis oli 1929. a. 942 juhtu ja 1930. a. — 532 juhtu, kuna teistel aastail leetrijuhutude arv alla 50 oli ja isegi 2-ni langes, nagu seda möödunud aastal

nägime. Üle riigi oli 1930. a. leetriaiguse juhtude poolest kõige halvem — 5112 juhtu; 1931. a. langes see arv 859 peale; 1932. ja 1933. aastatel oli vaid 40 juhtu, nii et need 2 viimast aastat olid nii üle riigi kui ka Tallinnas kõige soodsamad; käesoleval aastal läheme nähtavasti vastu uuele leetriaiguse tõusule, mida ärahoida väga raske: puuduvad ju lapsed üksteisega väga tiheidalt igalpool kokku, mis haiguse levimist soodustab. Sellekohastest andmetest selgub, et lapsed haigestuvad leetritesse kõige sagedamini 5—14 eluaastates, kuna nooremate ja vanemate laste juures haigestumine vähem: nooremad on pärinud emalt teatava vastupanu-immuniteedi haigusele, kuna suurem osa lastest peale 14 eluaasta on juba jõudnud leetriaigust läbi põdeda.

Statistikalised andmed näitavad, et praegune leetriaigus algas peamiselt I ja II algkooliklassi õpilaste hulgas. Kõige rohkem kooliealiste laste hulgas on haigestunud Lenderi ja Vestholmi algkoolide õpilasi, kuna linna algkoolide õpilaste hulgas siiani on vähem haigusjuhte ette tulnud. Mikspärast just meie eraalgkooles kõige esmalt leetriaigus levinema hakkas, on omaette küsimus, mis selgitust nõuab, kuid siinkohal võib kahele asjaolule tähelepanu juhtida, mis mitte ilma tähtsuseti ei ole: esiteks on nendes algkooles palju lapsi, kes ei ole kuni 9 eluaastani veel leetriaigust põdenud, kelle vanemal on võimalus olnud neid kuni selle vanaduseni leetriaiguse eest hoida. Arusaadav, et leetriaiguse levimiseks on niisuguste laste seas väga soodne pind olemas; teiseks aitab sellele kaasa õpilaste rohkus klassis, mis haiguseidude edasiandmise n. n. piisknakkuse abil väga kergeks ja ärahoidmatuks teeb.

Leetriaigus, kui teisi haigusi juurde ei teki, kuulub kergemate lastehaiguste hulka; kuid juhtudel, kus komplikatsioonid tekivad — peamiselt hingamisorganite ja keskkõrva juures — muutub leetriaigus raskeks.

Peale 10—11-päevalist peiteastet, kus haigus millegagi ei avaldu, tekib kõha, mis vahest väga ägedaks ja tüütavaks muutub; kõhale seltsib nohu, silmad on punased ja kardavad valgust, palavik võib tõusta 39—40 kraadini, lapsed on

rahutumad, puudub söögiisu, suu ja kurgu ilanaha juures tekivad muudatused, mis lubavad haigust kindlaks teha enne plekkide ilmumist kehale. 2—4 päeva pärast ilmuvad plekid kõigepealt näol — otsaesisel, põskedel ja suu ümber ja sealt edasi üle terve keha; plekid on alguses ümargused, kuid omavad varsti mitmekesise kuju ja raske-mail juhtudel katavad terve naha, 2 päeva järele peale nahale ilmumist jõuavad plekid oma arenemise haripunktini ja järgmistel päevadel algab nende kahanemine, millega käsikäes käib ka teiste haigusnähetega vähenemine. Palavik langeb harilikult 5—6 päeval peale plekkide ilmumist ja kui teisi haigusi juurde ei teki — paranevad haiged võrdlemisi ruttu. Teisel nädalal on kehal näha kerget köömetamist ja kergedel juhtudel paraneb haige teise nädala lõpuks täiesti.

Iseasi on siis, kui leetritega kaasas käib mõni kõrvalhaigus. Kõige sagedamini tekib kopsupõletik ja noorematel lastel, kes ei saa veel kurku kuristada ja suud korrapäraselt loputada, võib tekkida keskkõrva põletik. Mõlemad viimased haigused on juba iseendast rasked haigused ja kui nad seltsivad veel leetriaigusele — siis muutub haige seisukord arusaadavalt palju raskemaks ja tõsisemaks ning seetõttu muutub ka haiguse käik palju pikaldasemaks. Rasketel juhtudel võib ka surm järgneda. Surevus leetriaiguse kätte on üldse väike: nii näiteks suri 1926. a. Tallinnas, kus üle 1800 haigusejuhtu oli, ainult 0,4%.

Üldiselt peab veel ühe asjaolu peale tähelepanu pöörama, mis leetriaigusega käsikäes käib: peale leetriaigust — ka kergedel juhtudel — jäävad haigust põdenutel kopsud kauemaks ajaks nõrgaks ja vastuvõtlikuks igasugustele kopsuhaigustele — muuseas ka *tiisikusehaigusele*. Peale suurte leetriaiguse taudide on märgata tiisikusehaiguse tõusu; sellest peab iga lapsevanem järelduse tegema ja selle järele valvama, et lapsed peale leetriaigust pikemat aega veel arstlise järelevalve all oleks ja tarviduse järele raviks, eriti veel siis, kui kõha ja kerge palavik pikemaks ajaks jäävad. Soovitav oleks, et niisugused lapsed ilmtingimata suvekuud

maal mööda saadaks, kus üldine kosumine palju soodsam.

Peale kopsu- ja keskkõrvapõletiku võib leetriaigusele seltsida veel teisi haigusi, olgugi väga harva; neist võiks nimetada silmahaigust, kurgu ilanaha põletikku, neerupõletikku ja sooltekatarrri; viimase haiguse juures võivad väljaheidet isegi niisuguse välimuse võtta, nagu seda näha on verise kõhutõve juures. Kõik need leetriaiguse kaasas käivad teised haigused kurnavad ja raskendavad haige seisukorda ja teevad haiguseaja palju pikemaks.

Mis puutub haigete arstimisse, siis ei vaja kergemad juhud iseäralikku arstimist; on vaja haiget hoida soojas ja hästiõhutatud toas ja on parem kui lapse kõõmetamise lõpuni voodisse jäävad. Tuleb selle järele valvata, et otsekohesed päikesekiired lapse silmadele ei langeks ja haiguse algul, kus silmad õrnad ja valgust rohkem kardavad, peab aknaid katma paar päeva valgete kardinade või linaga, — kuid ei või kunagi aknaid riidega katta ja tuba täiesti pimedaks teha. Kui silmade ärritus möödunud, võivad aknad katmata olla, et valgus oma tervendavat mõju saaks haigele avaldada; iseenesestki mõista, et leetriaiguse juures ka kergetel juhtudel — nagu iga teisegi nakkushaiguse juures — peab selle peale rõhku panema, et suu ja kurgu ilanahad alati puhtad oleks, mis keskkõrva põletiku vältimiseks esmajärgu tähtsusega on; suu loputamiseks ja kurgu kuristamiseks on väga hea tarvitada kummeliteed ehk boorhapulahu. Loputama ja kuristama peab iga 2 tunni järele ja igakord peale sööki; väikestel lastel, kes suud loputada ja kuristada ei saa, peab katsuma suud ja keelt puhastada boorhapulahu märjaks tehtud vatitükiga ja neile tihti juua andma kas kummeliteed või vett mõne marjamahlaga.

Raskemal juhtudel, kus leetriaigusele seltsivad teised haigused, peab haigeid muidugi sellekohaselt arsti juhatusel ravima ja siinkohal on asjata sellejuures pikemalt peatuda.

Haiguse ajal, kus palavik kõrge, peab lastele kergeid toitused andma — piimasuppe, tummisid, piima, pudrusid,

kiselle, teed ja kohvi, porgandeid, õunu ja õunasuppi jne.; peale palaviku lange-mist, kui lastel söögiisu hea, võib 2—3 päeva jooksul hariliku toidule üle minna. Joogiks võib tarvitada peale tee ja kohvi veel vett kas marja- või sidruni-mahlaga.

Siinkohal peab veel rõhutama, et üldine toa, õhu, voodipesu puhtus ja toaõhu paras soojus haige kosumisele ja peatsele paranemisele väga suurt mõju avaldavad, mida lastevanemal vaja silmas pidada.

Nagu juba tähendatud, on võrdlemisi raske lapsi, eriti koolilapsi, kus nad koolis üksteisega lähedalt kokku puutuvad, haigestumisest ära hoida, sellepärast et leetriaiguse idud õhu kaudu piisknakkuse teel kõhimise, aevastamise ja ka rääkimise ajal võivad väga kergesti terve lapse organismi sattuda. Seda näitab meile kujukalt leetriaiguse levinemine praegu Tallinna eraalgkoolles. Niisamuti raske on lasterikastes perekondades haigeid nii eraldada, et terved ei haigestuks; arvatakse, et see isegi parem olla, kui lapsed korraga seda haigust läbi põevad.

Kuid kõige selle peale vaatamata, meie peame katsuma selle haiguse levimisele piire panna. On õigus, et suurem osa meist on leetriaigust ühel ehk teisel eluaastal läbi põdenud, kuid on ka neid olemas, kes seda haigust ei ole põdenud, ja viimaste arvu peab katsuma suurendada. Selleks on tarvilik, et lapse koolivahetundidel mitte kitsastes koridorides ei viibiks, vaid väljas õhu käes, kui ilmastik seda vähegi lubab; vahetundidel peavad klasside aknad lahti olema, et klassitoad hästi tõmbetuulega õhutatud saaksid. Lapsed, kellel äge köha, tulevad paariks päevaks koju saata. Ka koduses elus peab elukorterit puhtuse ja puhta õhu peale rõhku panema. Samuti peab lastelt nõudma isiklikku puhtust, riietepuhtust ja sagedat suuloputamist ja kurgu kuristamist. Kõik need abinõud nii koolis kui kodus aitavad selleks kaasa, et nakkuse hädaoht ja haigestumine vähenevad. Selleks peame kõik jõudumööda kaasa aitama.

Töötute kindlustamine.

Aug. Gustavson.

„Töö ja Tervises“ nr. 2 riivasin lühidalt töötute kindlustuse ajaloolist arengut. Vaatleme nüüd kindlustuse *ulatus*, *sammede eeldusi* ja suurust, ning kindlustuse *tuluallikaid*.

Kindlustuse ulatus. Rahuldav töötuse kindlustus peaks haarama kõiki palgatöölisi, kelle suhtes esineb töö kaotuse risk. Tegelikult ei ole olukord kusagil maal (peale SSSR) selles asjus küllalt rahuldav, vaid igalpool leidub erandeid, kelle kohta kindlustus ei maksa. Erandid maksavad kas teatud tööalade, vanuse, palgaastmete või välismaalaste kohta.

Peamise erandi moodustavad põllutöölised. Siis meremehed, majateenijad jne. Ka ei hakka kindlustus maksa kohe kindlustamise algomendist, vaid pea igal pool on maksev teatud *kvalifikatsiooni* periood, s. t. isik olgu teatud aeg kindlustatud, enne kui ta evib õiguse sammedele.

Järgnev loetelu näitab seaduse ulatust mitmesugustes riikides.

Austraalias maksab sunduslik töötuse kindlustus vaid Queenslandi osariigis. Seal haarab see seadus praktiliselt kõiki töölisi, kes üle 18 a. vanad ning töötavad kollektiivlepingu alusel. Erand on — tööõpilased.

Austria sunduslik kindlustus haarab üle 17 a. vanusega töölisi, kes alluvad sunduslikule haiguskindlustusele. Järgmised töölised väljaarvatud: põllu- ja metsatöölised, peale tööliste saeveskites; koduteenijad, nagu: majateenijad, aednikud, autojuhid jne.; ajutised ja juhuslikud töölised; ettevõtja perekonna liikmed ja lähemad sugulased; õpilased ja riigi- ning omavalitsuse teenijad, kellel on pensioniõigus.

Belgias on maksev vabatahtlik töötuse kindlustus (Ghenti süsteem), mis haarab praktiliselt kõiki organiseeritud töölisi, tööaladele vaatamata.

Bulgaarias maksab sundkindlustus, mis haarab pea kõiki töölisi, meremehed ja ajutised ning hooaja töölised ühesarvatud. Erandi moodustavad riigiametnikud, majateenijad ja puhtpõllutöölised (meiereide jne. töölised

kuuluvad kindlustamisele). Vanaduse piirid: 15 ja 60 a.

Tshehhoslovakkia vabatahtlik (Ghenti) süsteem haarab kõiki organiseeritud töölisi, kes alluvad sunduslikule haiguskindlustusele.

Taani vabatahtlik (Ghenti süsteem) haarab samuti kõiki organiseeritud töölisi, põllundus, merendus, transport, kodutöö jne. ühes arvatud. Vanaduse piirid: 18 ja 60 aastat.

Soomes sama, mis Taanis, ainult vanaduse piirid on 15 ja 60 a.

Prantsusmaal maksab samuti vabatahtlik — Ghenti — süsteem, mis haarab kõiki organiseeritud palgatöölisi. Peale selle esineb siin veel mitmekujuline riiklik ja omavalitsuslik hoolekanne töötute eest, peamiselt nende suhtes, kes ei kuulu organiseerimatusse tõttu Ghenti-süsteemilisele kindlustamisele.

Saksas maksab sunduslik töötuse kindlustus ning see haarab kõiki palgatöölisi, kes on kindlustatud haiguste vastu. Mõningad erandid esinevad ka siin: kalurid, enamasti kõik põllutöölised väiketalandites, õpilased, perekonnaliikmed jne. Kuuluvad kindlustamisele aga p. m. meremehed.

Hitleri valitsuse päeval on aga kindlustamise piire ning kindlustatute soodustusi asunud tugevasti kärpima.

Inglismaal haarab töötuse vastu sundkindlustus samuti pea kõiki töölisi, meremehed ja õpilased ühes arvatud. Erandi moodustavad siin põllu- ja metsatöölised ning majateenijad. Vanaduse piirid 16 ja 65 aastat.

Iiri vabariigis on olukord sama, mis Inglismaal.

Itaalias maksab sundkindlustus, mis haarab kõiki töölisi, järgmiste eranditega: põllutöölised, maja- ja koduteenijad, juhuslikud ja hooajatöölised, kelle töö kestab alla 6 kuu aastas ning riigi- ja omavalitsuse töölised, kes kuuluvad koosseisu ning kelle teenistus on seega kestva ilmega. Vanaduse piirid 15 ja 65 aastat.

Luxemburgis maksab Ghenti süsteem, samuti *Hollandis*, *Norras*, *Hispaanias* ja *Jugoslaavias*. Neis maades

vabatahtlik riiklikult toetatud kindlustus haarab praktiliselt kõiki organiseeritud töölisi.

Poolas maksab sundkindlustus, mis haarab kõiki palgalisi füüsilisi ja vaimutöölisi, käitistes, kus teenistuses vähemalt 5 palgalist töölisi. Ministri määruksel võib arvata kindlustuse alla ka neid ettevõtteid, kus alla 5 töölise. Erandi moodustavad: põllu- ja metsatöölised, kodu- ja majateenijad ning õppimata töölised teede tegemisel. Meremehed, ka laevakaptenid, kuuluvad

kindlustamisele. Vanaduse piirid: 16—60 aastat.

Šveitsis maksab osalt sund-, osalt vabatahtlik kindlustus. See on seal kantonide korraldada, sellest erinevus ning *Ameerika Ühendriikides* on töötuse kindlustus maksev (sunduslik) ainult Wisconsinis osariigis.

SSSR-is haarab sundkindlustus kõiki töölisi.

Sammete suurusel ning kindlustuse tuluallikail peatume edaspidi.

Muudatustest maailma sotsiaalkindlustuses 1932. a.

J. Sonin.

IV.

Rumeenia. 18. mail 1932. a. võeti vastu seadus, mis ühtlustab sotsiaalkindlustuse.

Kõik sotsiaalkindlustuse harud antakse sotsiaalkindlustuse osakonna valitsemise alla. Invaliiduse, vanaduse ja järelejäänute kindlustust laiendati kõigile riigiosadele. Siiaajani maksis 1912. aasta seadus ainult vanas kuningriigis. Tema käib, nagu haiguskindlustuski, ainult tööstuses, kaubanduses ja käsitöös tegelevate töölise kohta.

Uus seadus ühtlustas õnnetuspension. Edaspidi maksetakse neid proportsionaalselt tegelikule palgale. Ainult seda osa palgast ei võeta arvesse, mis ulatub üle 90 lei päevas.

Seadus on raamiseadus ja nõuab hulk elluviimise seadusi ja määrusi. Paljud neist on juba väljatöötatud. Nii et praegu valitseb alles vana kord.

Majanduslik seisukord on muutunud õige raskeks eriti mäetööstuses ja põllumajanduses, seepärast on karta, et seadus üldse niipea maksma ei hakka. Endistes Ungari provintsid, kus põlütöölise sunduslik haiguskindlustus on maksev, kaotati see 1932. a. 5. oktoobri seadusega ja muudeti vabatahtlikuks kindlustuseks.

Rootsi. Rootsis on käsil haiguskindlustuse täielik ümberkorraldus. 1931. a. võeti vastu seadus, mis seab selle kindlustuse ühtlasele alusele. Kindlustusele maksab riik abiraha. See seadus hakkab maksma alles 1935. aastal, kuid

juba 1932. a. tehti hulk eeltöid. Nii tulevad uue seaduse järgi peale kohalikude kassade veel ringkondade kassad, millele alluvad kohalikud kassad. 1932. a. avati juba 5 ringkonnakassat. 1933. a. laiendatakse veelgi kassade võrku.

1932. a. tehti ka eeltöid invaliiduse ja vanaduse kindlustuse reformi elluviimiseks. 1928. aastal määras valitsus vastava seaduse väljatöötamiseks asjatundjate komisjoni. See komisjon loodab 1933. aastal oma töödega lõpule jõuda.

Šveits. 1931. aastal võeti vastu seadus vanaduse ja järelejäänute kindlustamiseks. See seadus pandi tema vastaste nõudel 1932. a. rahvahääletusele, kus ta tagasi lükati.

Nüüd hakkas valitsus korraldama abi rohkem hoolekande alusel, kuid deklareeris, et seda abi ei tohi ühesuguseks pidada hariliku vaestebiga. Kulud kaetakse tubaka- ja alkoholimaksust. Sellest läheb $\frac{1}{5}$ toetuse otsustarbeks. Sellele sissetulekule peavad veel kantonid omalt poolt $\frac{1}{3}$ juurde maksma.

Riigi poolt toetatud haiguskindlustus teeb edusamme. 1932. a. alguks olid juba 40% tervest šveitsi elanikkonnast haiguste vastu kindlustatud. 1932. a. tegid kassade liidud algust kõrvalkassade loomisega tuberkuloosi vastu kindlustamiseks.

Hispaania. Hispaania on viimasel ajal ratifitseerinud pea kõik rahvus-

vahelistel töökonverentsidel vastu võetud konventsioonid, nende seas ka konventsioonid õnnetuse, kutsehaiguste ja haiguskindlustuse kohta. Et neid konventsioone ellu viia, oli 1932. a. kibe tegevus seaduste väljatöötamisel. Selle aasta 7. juulil võeti juba esimene seadus vastu. See seadus puudutab õnnetuskindlustust. Õnnetuskindlustus oli juba enne ka Hispaanias maksev, kuid uus seadus tõi palju muudatusi paremuse poole. Nii seati sisse pensionid endiste ühekordsete toetuste asemele. Kõrvalabi-tarvitajaile maksetakse erilisi lisatoetusi. Peale arstiabi antakse veel proteese ja uuendatakse neid kulumise puhul. Asutati ülemaaline õnnetuskindlustuse kassa ja garantiifond. Uus seadus hakkas maksma 1. aprillist 1933. a.

10. mail 1932. a. tegi sotsiaalminister vastavale ametkonnale ülesandeks väljatöötada haiguskindlustuse seaduse eelnõu, mis vastaks 1927. aastal vastu võetud konventsioonile ja peale selle veel vanaduse- ja invaliidsuse kindlustuse seaduse eelnõu.

Lõuna-Aafrika unioon. 1931. a. esitati parlamendile uus õnnetuskindlustuse seaduse eelnõu. Parlament peale eelnõu esimesel lugemisel vastuvõtmist, andis ta läbivaatamisele tehnilisele komisjonile.

Komisjon paneb ette teha eelnõus suuri muudatusi. Tema nõuab, et kindlustatud oleksid töölised kõigi tööõnnetuste vastu. Ka tuleks Aasiast päritolevatele töölistele samuti maksta pensione, nagu valgetelegi. Ainult mustad töölised pidid jääma endise korra juurde, s. t. leppima ühekordse toetusega. Komisjon arvab ka, et erakindlustusühingute asemele on soovitatav luua avalikud ühingud.

Čehhoslovakkia. Sotsiaalkindlustuse keskasutistel on väga soliid põhialused, mispärast nad on suutnud kriisile vastu panna ilma sammete vähendamiseta.

Invaliidsuse, vanaduse ja järeljäänute kindlustuse keskasutise keskmine liikmete arv 1932. a. alguks vähenes

võrreldes 1928. aastaga 2,3 miljonilt 2,1 miljonile, kuna sissetulekud vähenesid 724 miljonilt kroonilt 580 miljonile kroonile.

Haigekassad said suure vaevaga oma majapidamise tasakaalus hoida. Mitmed neist pidid paluma keskasutuselt luba ajutiseks liikmemaksude kõrgendamiseks. Haigekassad võtsid elavalt osa hoolekandeministeeriumi poolt alatud töötuile ja nende perekonnaliikmeile arstiabi andmise organiseerimisest.

Õnnetuskindlustusseadust laiendati 1932. a. 1. juulist ka mitmele kutsehaigusele; 22. detsembri määrusega otsustati õnnetuskindlustuses elukalliduse lisa maksta pensionääridele ka 1933. a. jooksul. Algatati küsimus, kas on mõtet iseseisval õnnetuskindlustusel invaliidsuse ja haiguskindlustuse kõrval.

Kogu aasta töötasid asjatundjate komisjonid sotsiaalkindlustuse mitmesuguste reformikavatsuste läbivaatamisel. Nimelt olid kaalumisel järgmised küsimused: tööliste pensionikindlustuse parandamine, mäekaevurite kindlustuse reform, invaliidsuse, vanaduse ja järeljäänute kindlustuse laiendamine iseseisvatele käsitöölisele jne.

Ungari. Haiguskindlustusel tuli tugevasti kannatada töötute tõttu, mispärast majapidamise tasakaalustamine oli võimata. Ungari haiguskindlustuse seaduse järgi makseti abiraha 60% palgast ühe aasta jooksul. Sama aja jooksul anti ka arstiabi ja rohte kindlustatuile ja nende perekondadele. 1931. a. 31. detsembri määrusega pidid haigekassad, kes muidu tasakaalu majapidamises kätte ei saanud, abiraha alandama 50%-le ja arstiabi andma ainult 26 nädala jooksul.

Tööandjad nõudsid invaliidsuse, vanaduse ja järeljäänute kindlustuse ajutiselt seismapanekut. See nõue ei leidnud 1932. a. veel teostamist.

Uruguayi. Õnnetuskindlustust laiendati põllumajandusele 25. veebruari korraldusega. Parlamendis arutati terve aasta pensionikindlustuse eelnõu, kuid lõpule ei jõutud.

Tööstuslikud mürkgaasid ja nende osa tööprotsessis.

A. Kummel.

Tööprotsessi ja ainete omavaheliste reaktsioonide paratamata tagajärjeks on mitmesuguste mürgiste gaaside tekkimine. Kord on nad tööprotsessi peamine eesmärk ja siht, teinekord aga figureerivad nad tülikate, raskelt-eemalduvate kõrvalproduktidena. Ka vabas looduses sünnib mitmesuguste bakteriate, pisilaste mõjul mürgiste gaaside tekkimisi mitmesuguste orgaaniliste ainete laostumisel, mädanemisel.

Mürgised gaasid, tungides läbi ebakindlate aparaatide seinte, klappide, ventiilide ja pragunenud torude, on põhjustanud kõige mitmekesisemaid õnnetusjuhuseid ja terviserikkeid. Vastavalt sellele on kõikjal vastavad asutused hakkanud süstemaatiliselt uurima mürkgaaside osa tööstuses õnnetusjuhtudel ja ühes sellega kaitse- ja ärastusabinõusid leutama. Kaasaja suured arstiteaduslised, biokeemilised ja psühhoanalüütilised uurimused on käskäes üldise elu ja käitisegevuse ratsionaliseerimisega siin üllatavaid tõsiasi avastanud.

Kui pole võimalik töölistkonda hoida tööprotsessis kokkupuutumast igasugu omadustega toorainetega, kui valmistusprotsessides ettetulevad tolmud, suitsud, gaasid nii ehk teisiti peaksid töölise organismiga vahest kokku puutuma, siiski on võimalik paljude tehniliste uuenduste abil käitistes, igasugu vastavate maskide, respiraatorite ja kaitseriietuse abil hädaohtu minimaalseni allasuruda.

Peamoment, millele baseerub tööstusline kaitse, eriti keemilises tööstuses, — on käitise üldise tervishoiu ja töötingimuste parandamine. Teiselt poolt on tundelikkus ja vastuvõtlikkus igasugu tööstusmürkgaasidele kõrgemal määral olenev esimeses joones töölise enese eluviisidest, arenemisest ja teda ümbritsevaist sotsiaalseist mõjudest.

Tööstuses ettetulevate mürgiste aurude-gaaside arv on loomulikult kõige mitmekesisem. Keemiliste reaktsioonide hõlbustamiseks ja kiirendamiseks viiakse paljud ained soojendamise teel

kas vedelasse, ehk jälle gaasile vastavasse olukorda. Nii on siis ka mürgitusvõimalused keevvedelikude aurude ja tekkivate gaaside läbi kõigemitmekesisemad. Allpool ülevaatenähtud tüüpilisemad tööstusmürkgaasid on ained, ehk ainete seod, mis juba normaal töötoa temperatuuri juures püsivad gaasisarnases olekus.

Kloor (Cl₂). Tehniline kloorigaas kujutab enesest rohekaskollast, 2,5 korda õhust raskemat ja äärmiselt-teravalt vastiku-lõhnalist gaasi. Kui seda gaasi kinnises ruumis külmutada — 15° alla nulli, suurendades selle juures välisrõhku 4—5 atmosfäärini, — muutub gaas vedelikuks. Vedelikuna malmballonides läheb ta ka turule. Et kloori rõhumine pommides ümbruskonna temperatuuri tõusuga suureneb, siis tuleb pommi materjaalosa, eriti aga ventiili, ettevaatlikult käsitada. On ette tulnud pommi purunemist. Kloori tööstuslik rakendus on kõige laialdasem. Teda tarvitavad kloorlubjatööstused, pleekainena tselluloosi- ja tekstiiltööstused kloorlubja kõrval, siis edasi väga laialt värvainete ja arstimisvahendite vabrikud, siis bakteriate hävitamiseks mustusveevärkides jne.

Möödunud ilmasõjas etendas kloor võitlusväljadel tähtsat osa mõjurikka lahinggaasina.

Mõju organismile. Kloorigaasi mõju esimeses joones on tema kontsentratsioonist õhus. 1 osa kloori 1.000.000 osa õhule ei näi kutsuvat esile märgatavat reaktsiooni. Tema mõju on siiski olemas, kuid maskeeritult. 2—3 osa gaasi 1.000.000 osa õhu peale tööruumes on juba märgata ja kaunis tülitav. Kui aga suurendame kloori koon-dise, et 4 osa gaasi tuleb 1.000.000 osa õhule, muutub töö sellases ruumis täitsa võimataks. Kerkib aga gaasi kontsentratsioon niivõrd, et 65 osa tuleb sama hulga õhu peale, siis saabub juba mõneminutilise sissehingamise järele surm. Kloori esimeste kontsentratsioonidega näib organism võivat kohaneda, kuid seda hoogsamini tungivad pärast-

poole aastate järele mürgitusmürgid esile. Kloortehaste ja teiste klooriga tegelevate tööharude töölised vananevad kiirelt. Nende näoilme omab midagi koolja ilmele sarnanevat värvingut. Nahale, eriti aga ilanahale ja suguosadele ilmuvad põletikud. Kutsehaigusena ilmub rasvanäärmete põletik, kloorvinnid (Chlorakne). Suurte kvantumitena sissehingatud kloor tekitab raskeid hingamisteede rikkeid, kutsudes esile kopsudes põletikke, tursumist, valurikast kõha ja lämbumisurma. Et kloori mõjul on toimunud sügavad muudatused organismis, näitavad kõigi lahkamiste tulemuste üksmeelne otsus.

Broom (Br₂). Tehniline broom kujutab enesest õieti sügav-pruun-punakat, peagu musta vedelikku. Et viimase keemispunkt võrdlemisi madal, 59° C, siis kerkivad broomvedelikust juba normaaltoa temperatuuri juures pruun-punakad ja veelgi terav-vastiku lõhnalisemad aurud kui kloori omad. Sellepärast on põhjust broomi gaaside rühmitusse viia. Broomiaurud on veelgi agressiivsemad kui kloor. Purustab hingamisteed, kopsud, kuna nahale ilmuvad sügavad, valurikkad haavad. Parim abinõu broomhaavadele, millist ilmasõja lahingväljadel hea eduga tarvitati, on pesemine petrooleumiga. Tööstuses on broom jällegi kõige laiemat rakendust leidnud. Nii tarvitaakse suured hulgad broomi värvainete, arstirohtude, päevapiltide platete valmistamisel ja mujal.

Fosgeen (COCl₂). Normaalsel töötoa temperatuuril (15° C) on ta värvitu, läbitungiva, vastiku lämmastava-lõhnaline gaas. Lõhnal oleks nagu sarnadus mädaneva puuvilja, või heina lõhnaga. Ta on 3,5 korda õhust raskem, mürgisem kui kloor. 2,5 osa gaasi 1.000.000 osa õhule on juba surmav. Suure lämmastava omaduse kõrval on ta veel mürgitav. Tema sissehingamisel ilmub ränk kõha ja pisarate lakkamata jooks. Surm järgneb peamiselt kopsude tursumise ja närvikava rikete tagajärjena. Fosgeen on salalik. On juhuseid, kus mürgitatud töölised, sõdurid juba täitsa paranenud näisid olevat, kuid 2—3 päeva järele haigestusid ootamatult ja surid. Fosgeen on

keemilises tööstuses laialt tuntud „vaheaine“, millest edaspidisel ümbertöötamisel on võimalik saada mitmesuguseid esimesejärgulisi kaubaartikleid (värvained jne.).

Ilmasõjas etendas ka fosgeen ränga võitlusvahendina suurt osa. Kloor ja fosgeen on pärast sõda tööstuses massilisi mürgitusjuhuseid esile kutsunud. 1931. a. purunes Austrias ühes tööstustsentrumi jaamas juhuslikul vagunite kokkupõrkel tankvagun 14.000 kilo klooriga. 15 inimest said haavata, 1 kilomeetri kauguselt oli kogu taimeistik nagu pühitud. Tugevat kloori lõhna võis 5 kilomeetri peal tunda. Tavalikud sõjaväe gaasimaskid ei pakkunud kaitset, alles Dräger-süsteemiliste hapnik-maskidega oli võimalik töid teostada. Õnneks valitses täiesti tuuleta ilm, veidi vihma tibades, vastasel korral oleksid õnnetused kaugelt suuremad olnud.

Saksamaal lõhkesid 1929. a. Hamburgis dr. Stoltzenbergi vabrikus fosgeenibaagid. Ohvrite arv ulatas sada-desse.

Nitroosgaasid. Siia rühma kuulub terve rida lämmastiku ja hapniku omavahelisi ühendeid, alates lämmastikalahapendist, N₂O, nimetatud „naerugaasist“, lõpetades lämmastikkahelis-hapendi (lämmastik dioxydi), NO₂ ja lämmastikushapendi (lämmastik trioxydi), N₂O₃ esitajatega. Kaks viimast kujutavad enesest punakas-pruune, väga mürgiseid gaase.

Tehnikas tarvitatakse neid salpeetri, nitrobenzooli, oblikahappe, siis võimsa lõhkeaine, pikriinhappe valmistusprotsessides. Viimasel ajal on neid, nitroosgaase hakatud kasutama pleekotstarbel tselluloosi ja veskites jahu pleekimiseks.

Ilmasõja ajal tekkinud õhulämmastiku tehases produtseeritakse hiiglakvatumid nitroosgaase, mis lähevad edasi lämmastik-väetisaineteks ümbertöötamisele. Nagu eelmised, nii kuuluvad ka nitroosgaasid lämmastavate gaaside rühma. Nad mõjuvad rängalt silmadele, siis hingamisteedele, kutsudes esile vaevalist hingamist, kõha, hirmutunnet, rasket peavalu, pööritusi. Töölistel, kes töötavad nitroosgaaside atmosfääris ehk kokku puutuvad nende

lagunevate produktidega, näiteks lämmastik-väetisainete laostamisega ladudes, higistub nagu, omades sinikashalli värvingu. Nitroosgaasid jätvavad ka paranemise korral mõju organismi. Need töölised on vastuvõtlikud edaspidistele haigestumistele, jäävad võrdlemisi kiirelt igasugu kopsuhai-gustesse. Et lämmastikgaaside mürgi-tuspilti illustreerida, toome selleks mõned read tuntud sõjavälja praktikast:

On inimene lämmastavast gaasist mürgitatud, siis on temal suu lahti, ninasõõrmed avatud. Ta püüab kätega hingamisele kaasa aidata. Krambid. Näoilme muutub punaseks. Hingamine kiireneb ja läheb raskemaks. Ka muu-tub see sageli katkendlikuks, isegi kat-keb mõneks momendiks. Siis kange köha, oksendamine. Kehasoojuse tem-peratuur tõuseb, ulatudes 38—40° C. Mõtete segadus. Gaaside mõjul tekib kopsudesse tursumisi. Veri muutub paksuks. Tekivad veretüükad, mis jää-vad soontesse, kopsudesse peatama, ta-kistavad vereringvoolu. Võib tekkida südamehalvatus ja surm.

Õnnetujuhuse korral tuleb esimeses joones ohver gaasi atmosfäärist eemal-dada. Vabastada vöödest, kaelustest. Katta kinni võimalikult soojade riiete-ga, ärahoides igasugu üleliigseid liigu-tusi.

Tuleb anda võimalikult sooja jooki, konjakit, viina ja kui võimalik, mor-fiumi pulbrina. Absoluutselt ei tohi suitsetada. Äärmisel juhusel äärmise ettevaatusega, et kopsud ei käriseks, proovida kunstthingamist. Anda hap-nikku hingamiseks. Võimaldada abso-luutset rahu. Kõik edaspidine toiming, nagu verelaskmine, peamiselt aga kunstthingamise võimaldamine, kuulub arsti kompetentsi, vähemalt vajab see oskust ja vilumust.

Süsihapend, CO, vingugaas. Vingu-gaas, söemonoxyd tekib kõikjal, kus sünnib põlevate orgaaniliste ainete põlemisprotsess mitte küllaldase õhu juurdevoolu korral. Olles värvitu, pea-gu lõhnata, kuid äärmiselt mürgitav, on vingugaas, süsihapend, annud suurima osa õnnetusjuhuseid nii tööstuses kui eraelus. Sest see vingulõhn, mis pal-judel juhustel suitsus tähele pannakse, pole mitte puhas süsihapend, vaid mit-

mekesisem puu kuiva destillatsiooni ta-gajärjel tekkinud produktide lõhn. Pä-ris süsihapendit ennast on ahjuvingus vaid 3—7%. Liig vara suletud, mitte küllalt kindlate uste ja seintega ahjud, siis vigased gaasitorude kraanid, süte-ga köetavad triikraud on eraelus massilisi mürgitusjuhuseid esile kutsu-nud. Tööstuses kannatavad tema mõ-jude all kütjad, masinistid ja remont-töölised katelde, mootorosade ja gaasi-generaatorite remonteerimisel. Petroo-leumi- ja bensiinimootorite raiskgaasid sisaldavad umbes 12% süsihapendit, milline teiste väljaheitegaasidega võib masinate osadesse, torude kõverdustesse püsima jääda. Vastavalt sellele on vä-lismail remonttöölised enam-hädaohtli-kumail töil varustatud kaitsemaskide-ga. Edasi kannatab erakorraliselt vin-gugaasi all kõrgeahjude personaal too-reraua valmistamisel, valtsimistehaste, siis gaasivabrikute tööliskond. Mäe-tööstuses tekib suurel hulgal gaasi lõh-keainete plahvatustel. Viimaste gaaside all kannatavad ka sõdurid kahursoo-mustornides, varjendeis ja fortide las-keruumes.

Suurt osa etendab süsihapendi mürgi-tusjuhustel ka teadmatus.

Rahvusvahelise tööbüroo andmeist on näha, et veel 1920.—1924. a. oli massilisi surmaga lõppevaid juhuseid katelde puhastamise, mootorite klappi-de j. t. töödel. Siinjuures pandi tähele, et paljud töölised, kes külmal ajal Martin-ahjude õonistuisse sooja ehk puhkama pugesid, said järjekindlalt gaasimürgitusi.

Teistel juhustel on süsihapend, tun-gides läbi maa-aluste gaasikanaalide müüritud seintest, põhjustanud oota-matuid mürgitusi.

Gaasi mõju organismile oleneb tema kontsentratsioonist õhus.

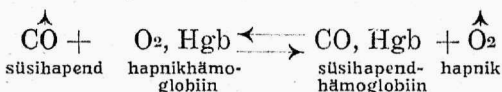
Suurte hulkade süsihapendi sissehin-gamine võib otsemat teed kokkuvarise-misele viia. Katsed on näidanud, et kuni 0,02% gaasi olemasolu õhus ei näi sünnitavat märgatavaid muutusi ini-mese enesetundes. Mõju on varjatud ja võib alles edaspidi esile kerkida. Kerkib aga gaasi koondis 0,05%, võib juba mõnetunnilise viibimise järele gaasiatmosfääris konstateerida raskeid mürgitusmärke. Kui organism mitte

küllalt tugev, siis isegi surmajuhuseid. 0,3% kontsentratsiooni juures on märgitud surmajuhuseid 15-minutilise viibimise korral gaasiatmosfääris. Katsed loomadega näivad samaseid tulemusi andvat. 0,07—0,08% kontsentratsioon kutsub esile tugevaid mürgitusnähteid, 0,19% enamail juhustel surma. Kutsehaiguste reas, millised paratamata invaliidsusele viivad, etendab vingugaas suurt osa. Nagu tähendasime, on tema nõrgemate kontsentratsioonide mõju enam varjatud ja alaline aastaid vältev töö sellases atmosfääris annab ennast lõppude-lõpuks tunda. Kütjad, masinistid, Bezzmer-konverterite ja Siemens-Martin ahjude töölised kannatavad mitmesuguste närvi-hingeeluliste sfääride rikete all. Vingugaas tekib ka tubaka suitsetamise puhul suitsus, mitte-täieliku tubaka põlemisprotsessi tulemusena. Loomulikult on tema % seejuures nii madal, et harjumuse korral teravat reaktsiooni esile ei kutsu. Kui aga suitsetamine muutub asartseks, või pole organism temaga küllalt kohanenud, on mõju märgatav. Tuulutamata, maast-laeni tubakasuitsuga täidetud ruumid on tõsiseid rikkeid esile kutsunud.

Mürgituse tundemärgid. Kergemal juhustel: peavalu-pööritud, kohin kõrvades, halb enesetunne, oksendamise.

Akutuine mürgitus raskemal kujul väljendub: halvatuses, meelemärguse-tuses, korratus südame pulseerimises; mõnikord ka epileptikale sarnanevaid krampides.

Et kujutust saada süsihappendi mürgitusnähtusist, tuleb tungida tema mürgitusmehanismi saladusse. Tungides kopsude kaudu verre, ühineb gaas vere punase värvaine — hämoglobiiniga püsivasse ühendusse — süsihappend-hämoglobiini, nimelt järgmiselt:

Kui süsihappend on ülekaalus, läheb reaktsioon paremale, kui aga hapnik külluses, siis pahemale poole. Et aga süsihappendi sugulustung vere värvainele, ühede mõõtmiste järele 130, teistel andmetel 210 korda suurem on, kui hapniku tung ühinemisele, siis läheb

reaktsioon paremale poole ja hapnik tõrjutakse verest välja.

Takistades hapnikule ja vere hämoglobiinile ühinemast hapnik-hämoglobiiniks, milline on õieti hapniku transporteerijaks organismis, tõkestab süsihappend õieti vastuvõetud toitainete vere kaudu tsirkuleeriva hapnikuga oxydatsioonile rajatud eluprotsessi. Organism lammatakse. Surm saabub, kui 70% vere hämoglobiinist on seotud süsihappendist. Tegelikult aga varem. Nimelt omab vingugaas peale lammatavate omaduste veel mõnesuguseid närvemürgitavaid mõjusid. Katsete alusel on vaja vaid 10 kantsentiimeetrit gaasi ühe kehakaalu kilogrammile, s. o. täiskasvanud inimese organismi, tuleb normaalolukorras viia 600 kantsentiimeetrit süsihappendit, et surma esile kutsuda. Parim abinõu mürgitusjuhusel on rikkalik hapniku juurdevool organismi, et reaktsioon läheks pahemale poole ja gaas saaks verest emaldatud. Kui tarvis, toimida vabas õhus kunstthingamist, anda hapnikku. Kutsuda kiires korras arst.

Süsihappe, CO₂. Süsihappegaas, söe-deoxyd. Tekib täieliku orgaaniliste ainete põlemisprotsessi lõpptulemuse-na. Värvitu ja lõhnata gaas. Laseb en-nast kergesti külmutamise ja surve all vedelaks muuta. Asetades vedelat gaasi normaalolukorda, muutub ta lumele sarnanevaks massiks, süsihappelumeks, millist tarvitatakse muuseas Tartus pidalitõve arstimiseks. Meie õhk sisaldab 0,03—0,05% s.gaasi. Et ta raskem on kui õhk, siis koguneb teda kaevudesse, keldritesse. Eriti rohkel määral leidub teda õlle ja veinide käärimisruumides, siis lubjatehastes, raua- ja terasevabrikute ruumides. Kuhju-des külmadesse, valgustamatä keldri-osadesse, võib tema kardetavaks saada, sest süsihappugaas ei hoiä alal ei põlemisprotsessi, järelikult ka elutegevust. Tä lammatab.

Palju inimesi on hukkunud käärimisruumides viina- ja õllekäärimise nõudesse, siis kaevudesse ja koobas-tesse laskumisel.

Seepärast on tarvilik ruume, kus toimivad käärimisprotsessid, aegajalt tuulutamisele, soojendamisele ja valgustamisele võtta.

Süsihappe nõrgad kontsentratsioonid, nagu karastavais jookes, mõjuvad ergutavalt, desinfitseerivalt. 3—5% õhus annab juba tunda, kuigi inimesed sellaseis ruumes võivad raskus-

teta töötada. Kuid 20—30% gaasi võib lämmatussurma tuua.

Mürgitusmärgid: peavalu, pööritus, südameklõppimine, okse ja meelemärgusetu olek raskemil juhustel.

Vesi ja tervishoid.

Dr. H. Jürgenson.

Igapäevases elus on veel määratu suur tähtsus. Vett tarvitame joogiks, söögi valmistamiseks, pesemiseks jne. Suurlinnades, kus tervishoiu korraldus kõrgel astmel, arvatakse suve ajal inimese kohta öö-päeva jooksul 150 liitrit; veest vaesemates linnades 20—30 liitrit, laevadel 4 liitrit vett inimese kohta.

Üldiseit veest rääkides nimetame: 1) meeteorivett, 2) maa sees lasuvat põhjavett ja 3) vett jões, järves, allikaks ja meres.

Meeteori-vett võib ainult hädakorral kõlblikuks söögi-joogiaineks tunnustada, ta on lääge, sisaldab orgaanilisi lisandusi, HNO_2 jne., ka pisikuid.

Veelt, mis söögiks ja joogiks kõlbab, nõuame: 1) et tal olla ei tohi lõhna (petrooleumi, bensini, karboli jne.), 2) ei omaks lisamaitset (uriini, rauasoolasid, mangaumi ühendusi, mädanevaid lisandusi jne.), 3) joogiks kõlbulik vesi osutub sobivaks $7-11^\circ \text{C}$ juures, mis kosutatavalt toimib, 4) veel ei tohi olla lisavärvi (crenotherix jne.), ta peab värvitu ning sadeta olema.

Nagu kõik looduses, nii teeb ka vesi oma ringkäigu: maapinnalt (pinnavesi) tungides maasügavustesse, ta puhastub, tehakse kõlblikuks, sealt võetakse teda kaevude abil, allikatest jne. Kui pinnavesi oma maapinnasse tungimises seisma jääb, sügavamal olevad maakihid ei lase teda enam läbi, — siis nimetatakse seda vett *põhjaveeks*.

Vaatleme pisut lähemalt pinnavee muutumist põhjaveeks. Maapinnasse sissetungimisel haarab maapinnale sattunud vesi kõigepealt kõik maapeal leiduvad mustused enesega, vesi muutub sogaseks, mustemaks, halvemaks. Maapinnasse tungides hakkab vesi paremaks muutuma tänu kõigepealt maapinnas leiduvale söehapugaasile, osa „mus-

tusest“ mineraliseeritakse, osa filtreeritakse. Selle tagajärjel paraneb vee maitse, vee temperatuur muutub ühtlasemaks, veesse tekivad kaltsiumi ja magneesiumi karbonaadid jne.

Mida sügavamale vesi maapinnasse tungib, seda paremaks ta võib muutuda, tähtsaks osutuvad samal ajal ka need maakihid, kust vesi peab läbi tungima.

Suurlinnade vesi osutub teatavasti halvemaks, kui vesi kuskil maanurgas; suured jõed, järved jne. osutuvad kõrbe jne. kõrval suuremateks tüüfuse, koolera, düsenteeria jne. haiguste levitajaks. On ülalpool jõe kuskil taud puhkenud, siis võib allpool asuv linn ehk küla jõe kaudu samuti taudisse haigestuda. Seepärast tuleb erilist rõhku panna linnade veevärgi kanalisatsioonile, joogivee järjekindlale kontrollile. Juba lihtne vee filtreerimine igasugustest maakihtidest toimub küllalt hästi: filtri liivakihtidel leiduva protozoa ja mererohu poolt surmatakse ka rida bakteeriaid, kuna peamine filtreerimise tähtsus seisab muidugi mehaanilises vee puhastamises.

Kõiksuguste prügikastide ja teiste mustuskogude asutuste lähedus osutub joogiveele kõige kardetavamaks. Maal roojastab vett lautade lähidus kaevudele, Tartus teadsin maju, kus sea- ja lehmalaud olid ehitatud mäe otsa ja kaev just lauda ukse alla.

Kuid maju lubavad linnavalitsuste ehitusosakonnad ehitada ilma ühegi arsti tegeliku kontrollita! Insenerid on jäetud aga võhikuteks tervislistes küsimustes, — neid oleks pidanud selleks õpetama juba üliõpilaspõlves vastavates õppeasutustes.

Allikavee väärtus joogiveena võib väga mitmekesine olla, olenevalt sellest, kui sügavalt vesi pärit on. Lubjaollus-

test rikastes maapindades on allikavee kogud (põhjavesi) väga lähedad maapinnal lasuvatele veekogudele (pinnavesi), mis põhjustabki seda, et sarnane allikavesi oma väärtuselt pole kuigi hea. Olenevalt sellest, kust allikavesi välja voolab, osutub ta mitmekesiseks nii keemiliselt, kui ka infektsioonide poolest. Teiselt poolt, sügavatest maakihetidest väljavoolavat allikavett võib täiesti soovitada. Kaevude ehitamiseks tuleks just sarnaseid maakihete otsida.

Tiikide ja jõgede vett ei või joomiseks soovitada, küll võiksid osutada nad headeks vahenditeks supimisel. Neid veekogusid võiks tarvitada ainult pärast vastavate analüüside ja uurimuste järjekindlat korraldamist (prof. F. Erismann) joogivee allikateks.

Teame, et jõed ise ennast niioelda „puhastavad“. Jõgedel lasuvad puukesed jne. kisuivad pisikud vee põhja, tekkivad sulatamatud maaühendused, orgaanilised ained hävitatakse jne., — kuid sellest oleks siiski vähe jõevee joogiveeks tarvitamisel.

Tuleb puhtamaks pidada maa sügavustes lasuvaid üksikuid järvi ehk mägede vahel tekitatud kunstlikke järvi (Liverpol), — bakteriad hävitatakse siin soodsamatel tingimustel, linnade mustus ei ulatu siia, päikese ultravioletti kiirte töö ja infusooriad osutuvad siin peamisteks vee puhastajaiks.

Hea vesi peab kõlbama joogiks ja toidu valmistamiseks. Halb vesi võib põhjustada väga palju õnnetusi.

Veekaudu võib saada ka mürgitusi. Tuleks nimetada eesrinna vase- ja arseenikumimürgitusi. Peale selle võivad tekkida rida haigusi nii looma kui taimeriigist päritolevaist pisikuist.

Prof. W. Schürmanni (Münster) järele tuleb arvestada siin järgmiste parasiitidega ehk bakteriatega, mida võib saada kaladelt jne., ehk kus vesi võib lihtsalt haigusetegitajate edasikandjaks olla, infektsiooni levitada.

Loomariigi parasiitide hulka kuuluvad kõige pealt kõiksugused paelussid (Ascaris, Oxyuris, Cestades, Anchylostoma) jne. meie kliimas; troopikamaades: Bilharzia, dysenteria jne. tekitajad amöbade, Schistosomide, filaria medinensise näol.

Vesi kannab edasi kõhutüüfuse, dysenteeria, koolera ja Weili haigust, saades nende levitajaks, kui sarnast vett tarvitatakse. Vett peab joogivahendina ettevaatlikult tarvitama. Vees leiduvad kahjulikud lisandused, olgu nad siis keemilised, füüsilised või bakterioloogilised, tulevad kõigepealt eemaldada ehk vähemalt kahjutuks teha, — selleks osutub paremaks abinõuks keedetud vee joomine.

Muidu tuleb: 1) kõigepealt keemiliselt vett analüüsida, 2) mikroskoobiliselt vett uurida, 3) bakterioloogilisi katseid korraldada.

Ka võib viimasel korral haigusidusi (pisikute arvu) loetleda. Tõendatakse, et kui peale uurimuste tüüfuse, dysenteeria, kooli- ja koolerapisikute, neid mitte üle 20-ne. ei leidu 1 kantsentimeetris, siis vesi osutub väga heaks (veel paremaks, kui üldse ei ole), keskmiseks arvuks peetakse 20—200 ühes kantsentimeetris vees, mis aga ei luba kindlat lubadust selleks anda, et vesi pikemaks ajaks ka kõlbulikuks jääb. Sarnaseid lugemiskontrolle peaks veevärkides järjekindlalt ette võtma vett ozoniseerides elektriliselt, mis kooli- pisikute grupi hävitab jne.

Vett tarvitatakse teatavasti ka terve rea „karastavate“ jookide jaoks, eriti kuumal ajal, ka jäätisena.

Nii seltersi vesi, kui ka jää sisaldavad palju pisikuid, — seetõttu peab nõudma, et seltersivett üksi destilleeritud veest valmistataks ehk tõeliselt sarnastest kaevudest, mille kohta enne seda kindlaks tehtud, et ta selleks kõlbulikuks osutub. Kooleratekitajad ja siberikatku idud (ilma spoorideta) surevad kunstlises seltersijoogis küll peagi ära, seevastu aga tüüfusetekitajad, micrococcus tetragenus jne. võivad päevi kuni nädalaid jääda seltersiveses eluvõimsateks (Schürmann).

Vesi omab suure tähtsuse kui toiduainete lahustaja, kui ainete transporteri ja ning kehasoojuse reguleerimisest osavõtja. Mitmesugustel haigusjuhtudel vajab inimene kord enam, kord vähem vett. Suuremate verekaotuste järele vajab inimene suurel hulgal vett.

Üldiselt tuleb vett keedetult tarvitada; ka küünealuseid enne sööki, suud

pärast sööki tuleb loputada ja pesta sooja, kuuma veega.

Vee ja ka keetmata piima tarvitamisega oldagu eriti veel siis ettevaatlikud, kui taudid puhkemas. Ka tuleb kärbsed suvel hävitada kleep- ja teiste vahendite näol, kuna kärbsed nakkushaiguste peamisteks edasikandjateks on.

Peetagu meeles, et jõud ei tähenda siin mitte midagi, nii armastab kõhu-aasta vahel ja tugeva kehaehitusega aasta vahe lja tugeva kehaehitusega on. Tuleb haigusi ära hoida ka terveid ja jõuküllasel inimesel.

Tarvitage keedetud vett, kus see vähegi võimalik!

Kinnitusameti otsusi.

1. jsk. kinnitusameti koosolekul 19. märtsil 1934. a.

Aleksander Tralla abirahade nõudmise asi Tallinna linna ettevõtete haigekassa vastu.

Otsus: Haigekassa juhatusel ettekirjutada nõutud juunikuu abiraha välja maksta, sest A. Tralla viimasest haiguslehest ei ole näha, et ta oleks tunnistanud terveks. Ka nähtub tunnistaja H. Rusi seletusest, et A. Trallale ei ole haigekassa poolt välja antud haiguslehte, tema nõudmistele vaatamata. Pealegi on A. Tralla end juunikuul ravinud haigekassa ambulatooriumi arsti dr. Thali juures, nagu selgub S.-Pärnu apteegist saadud teatest.

Agnes Plögeri palve ravi- ja haigusabiraha saamiseks Tallinna Üh. haigekassalt.

Otsus: Palve haigusabiraha suhtes rahuldada, sest Plöger on kirjutatud puhkusele haigekassa artilise komisjoni poolt, mis võrdne töölt vabastamisele ambulatooriumis ja kuna määrustiku (§ 30) järgi, mis kassaosaliste liikmeraamatuis, registreeritakse ambulatooriumis vabastatute haigused kohal, siis ei tarvitsenud Plöger oma haigust teistkordselt registreerida. Ka ei nähtu toimetusest, et Plöger oleks elukohta muutnud. Ravi asjus jätta palve tagajärjeta, sest kaebaja ise teatab, et on saanud ravi ühe kuu jooksul peale lõpuarve päeva. Eeltoodu põhjal kinnitusamet otsustas kassa § 13 I p. 16 põhjal tühistada käesolevas asjas haigekassa peakoosoleku otsus 16. dets. 1933. a. ja juhatust kohustada A. Plöger'ile haiguse abiraha kärbitud osas välja maksta.

Kuresaare ühise haigekassa erakorralise peakoosoleku 21. jaanuarist 1934. a. protokoll ja hgk. sissetulekute suurendamise ja väljaminekute vähendamise küsimus.

Otsus: Kinnitusamet, leides, et kinnitusameti otsusega 2. jaan. s. a. TTS. § 335 põh-

jal 21. jaan. s. a. kokkukutsutud haigekassa peakoosoleku otsused ei ole küllaldased kassa rahalise seisukorra parandamiseks, otsustas TTS. § 337 põhjal määrata liikmemaksuks 1. aprillist 1934. a. alates 2% töötasu summast ja KAS. § 13 I p. 16 põhjal tühistada samal peakoosolekul pvk. pkt. II lit. 2 all vastu võetud otsus kassaosaliste ravi korraldamise asjas üksikute käitiste kaupa käitistest laekunud summade piirides kui ebaseaduslik.

Tallinna linna ettevõtete haigekassa peakoosolekute 3. jaanuarist ja 22. jaanuarist 1934. a. protokollid.

Aruandja kannab ette mõlema protokollis sisu ja teeb ettepaneku peakoosolekul 22. I. 34. a. pvk. pkt. 6 all perekonnaliigete arstiabi kohta vastu võetud otsused, kui kinnitusameti otsuse vastased, tühistada ja kinnitusameti otsust 2. I. 34. a. muuta nii, et haigekassa annab kassaliigete perekonnaliigetele arstiabi ainult haigekassa ambulatooriumis, kusjuures haigekassa ei tasu arstide poolt väljakirjutatud arstimate hinda.

Otsus: Üldkoosoleku protokoll 3. jaan. s. a. teadmiseks võtta. KAS. § 13 I p. 16 põhjal tühistada 22. jaan. s. a. üldkoosoleku otsused arstiabi määruste muutmise asjas (pvk. p. 6), kui kinnitusameti 2. jaan. s. a. otsuse vastased.

Kuid arvesse võttes, et perekonnaliigete ambulatoorne ravi juba olevates ambulantsides haigekassale olulisi lisakulusid ei tekita, kinnitusamet otsustas muuta oma 2. jaan. s. a. otsuse p. 5 ja see maksma panna järgmises redaktsioonis:

„5. Perekonnaliigetele rahalist toetust ega arstiabi haigekassa ei võimalda, väljaarvatud arstiabi haigekassa ambulatooriumis, misjuures haigekassa ei tasu arstide poolt väljakirjutatud arstimate hinda.“

Eesti Haigekassade Liidu teateid.

Haigekassade apteekide küsimus.

Ilma kaaluvate põhjusteta võeti haigekassadelt vabamüügi apteekide avamise õigus. Haigekassad võivad avada vaid „haigekassa apteek“ oma liigetele ja perekonnaliigetele, kui neid kokku on üle 5000 inimese. Senised

haigekassade vabamüügi apteegid jäävad tegutsema.

E. H. Liidu juhatus, küsimust kaaludes, otsustas, et tuleb tegutseda selles suunas, et haigekassad vabamüügi apteegi õiguse uuesti tagasi saaksid.

EESTI HAIGEKASSADE LIIDU XII KONGRESS

on laup., 5. ja pühap., 6. mail 1934. a. Tallinnas, Noortemeeste Kristliku Ühingu ruumes, Lai tän. nr. 1.

P ä e v a k o r d: Esimesel päeval:

1. Kongressi avamine.
2. Kongressi juhatuse, sekretariaadi ja mandaatkomisjoni valimine.
3. Kongressi päevakorra kinnitamine.
4. Haigekassade aruanded kohtadelt.
5. Aruanded Liidu tegevusest ja 1933. a. kassa-aruande kinnitamine.

Teisel päeval:

6. Liidu 1934. a. liikmemaksu kindlaksmääramine ja eelarve kinnitamine.
7. Haigekassade uus aasta-aruande kava. Referent K. Lukk.
8. Valimised põhikirja järele:
 - a) Liidu juhatus,
 - b) revisjonikomisjon.
9. Kongressil algatatud küsimused.
Kongressi algus mõlemal päeval kell 9 hommikul.

Kõik haigekassad kongressile.

E. H. Liidu juhatus otsustas XII kongressi külaliskutse saata ka neile haigekassadele, kes Liidu liikmed pole. Ka need haigekassad võivad oma esindajate kaudu sõnaõigusega kongressist osa võtta.

Riigikohtu otsustest Liidule ärakiri.

E. H. Liidu esimees K. Lukk esines palvega, et neist riigikohtu otsustest, mis käsita-

vad haiguskindlustust, lubataks ärakiri E. H. Liidule. Palvet lubati rahuldada.

Liidu 1933. a. tegevuse ülevaatega esineb XII kongressil esimees K. Lukk. Aruanne on koostamisel.

Põllutöölise ja kalurite õnnetuste vastu kindlustamist

peab E. Haigekassade Liit hädatarvilikuks ja saadab selle kohta hariduse- ja sotsiaalministeeriumile märgukirja.

Teatavasti on vastav eelnõu riigikogu sotsiaalkomisjoni poolt läbi vaadatud ja vastu võetud, kuid eelnõu arutamine riigikogus katkestati põllutööministri N. Taltsi ettepanekul.

„Töö ja Tervise“ ning E. H. Liidu kirjastuse levitamiseks

trükitakse seinakuulutused, mis haigekassadele saadetakse.

Liidu ning „Töö ja Tervise“ 1933. a. aruanded

vaadati juhatuse poolt läbi ning esitatakse revisjonikomisjonile ja kongressile. Liit ning „Töö ja Tervis“ on 1933. a. töötanud eelarve piirides, isegi sellest vähem kulutades.

Perekonnaabiraha on osa töötasust.

3. märtsil s. a. käis E. H. Liidu esimees K. Lukk töökaitses ja sotsiaalkindlustuse direktori J. Sonini jutul selgitamas, kas hädaabi-töölisele maksetav perekonnaabiraha — 10 senti päevas, käib ka haiguskindlustuse maksu alla. Direktor J. Sonin oli arvamisel, et perekonnaabiraha on osa töötasust ja võetakse arvesse kindlustusmaksu tasumisel.

Haigekassade tegevusest.

Narva Kalevivabriku haigekassa töötas rahuloldavalt.

Narva Kalevivabriku haigekassa volinike peakoosolek oli 21. märtsil s. a.

Koosoleku avas juhatuse esimees A. Reitel. Juhatajaks valiti ühel häälel Johannes Kabral. 1933. a. aruanne ja 1934. a. eelarve võeti ühel häälel vastu.

Liikmemaksuks 1934. a. määrati endiselt 2%.

Abiraha kassaosalistele otsustati maksta:

1) haiguse ja õnnetusjuhtumise korral endiselt ½ päevapalka, alates esimesest haiguspäevast;

2) sünnitamise korral endiselt terve palk, 2 nädalat enne ja 4 nädalat peale sünnitamist;

3) surma korral endiselt 30-kordne päevapalk.

Perekonnaliigetele otsustati

1934. a. anda järgmisi hüvesid:

1) haiguse korral ravi endiselt vabriku ja teistes haiglates kuni 3 kuuni maksuga ööpäeva eest:

a) harilikkude haiguste korral mitte üle 2 krooni,

b) sünnituse korral mitte üle 2 kr. 50 s.

Peale selle: suure operatsiooni eest mitte

üle 5 kr., väikese operatsiooni eest mitte üle 3 krooni.

Ambulatoorselt ravida vabriku haiglas, makstes retsepti ehk side eest mitte üle 50 s.

Röntgeni kiirguste valgustuse ja ülesvõtete eest ning diatermiaga ravimise eest maksta vabriku haigla takside järgi.

2) Sünnituse korral, peale haiglas ravimise anda endiselt ühekordset toetusraha 10 krooni suuruses kõigil juhtudel.

3) Surma korral anda endiselt 15-kordne kassaosalise päevapalk (perekonnaliikme matusteks).

Revisjonikomisjoni valiti: Andrei Stëpanov, Ivan Saveljev ja Tõnu Pere.

Otsustati ühel häälel endiste aastate eeskujul avada Narva Jõesuus suvekolonii 15 kohaga: osanikele 10 ja perekonnaliigetele 5 kohaga, 5 vahetusega 1. juunist kuni 15. augustini 1934. a.

E. Haigekassade Liidu kongressile valiti saadikuteks: Nikolai Aleksandrov ja Georg Lillstern.

Nagu ülevaatest nähtub, on kalevivabriku haigekassa töötanud läinud aastal rahuoldavalt, lubades kassaosalistele ja perekonnaliigetele võimalikult avaralt toetusi kõrgemal määral, avades ka suvekolonii.

Kalevivabrik töötas aasta läbi, väljaarvatud aeg 22. VI. kuni 8. VII. 33. a.

Kaebusi haigekassa juhatuse tegevuse üle, aga ka põhikirja määruste rikkumisi kassaosaliste poolt ei olnud.

Suvekoloni töötas 1. juulist kuni 15. augustini täiesti rahuloldavalt. Koloniid kasutasid 50 osanikku ja 25 perekonnaliiget, kokku 1119 päeva. Toitluskulud olid päevas 65 senti ja üldkuludega kokkuarvatult koloniisviibija päev läks maksa 65 + 65 senti = 1 kr. 30 s. Osanikkude koloniis viibimise ajal makseti neile 66,6% päevapalgast, perekonnaseisu peale vaatamata.

Haigestumisi kassaosaliste keskel oli 292, neist 148 meest 2537 kaotsiläinud tööpäevaga ja 144 naist 2529 tööpäevaga, nende hulgas 7 sünnitajat 193 tööpäevaga, mis tegi kaotsiläinud tööpäevi keskmiselt: meestele 17,1, naistele 17 ja sünnitajaile 27,6 päeva.

Makstud abiraha suuruse kaotsiläinud tööpäeva eest (% palga suurus) oli: meestele 1,51 kr., naistele 1,28 kr. ja sünnitajaile terve palk — 2 kr. 40 s.

Surmajuhuseid oli 10, neist 7 meest ja 3 naist. Nende matmiseks tasus haigekassa (30-kordse päevapalga suurus) meestele 54 kr. 60 s. ja naistele 51 kr. 50 s.

Haigekassa valitsemise ja muud kulud olid 551 kr. 50 s. Haigekassa varandusline seisukord tõusis 2.014 kr. 95 senti võrra, seega on tagavarakapital 11.466 kr. 35 s. pealt 13.481 kr. 30 s. peale tõusnud.

Aruandeaasta tulud olid: kassaosalistelt 7.877 kr. 17 s.; ettevõtte omanikult 7.877 kr. 17 s.; 1933. a. raha % 846 kr. 54 s., kokku 16.600 kr. 88 s.

Kuludeks läks:

Kassaosalistele abirahadeks: haiguse korral 6.824 kr. 53 s., sünnituse korral 463 kr. 7 s. ja matmiseks 536 kr. 70 s. Kokku 7.824 kr. 30 s.

Perekonnaliigetele: ravimise eest vabriku haiglale 2.968 kr. ja eraarstidele 1.427 kr. 25 s., kokku 4.395 kr. 25 s., sünnituse korral 40 kr. ja matmiseks 233 kr. 55 s., kokku 4.668 kr. 80 s.

Suvekoloni kuludeks 1.456 kr. 68 s.

Mitmesugusteks kuludeks:

Asjaajamise kuludeks 200 kr., juhatuse ja revisjonikomisjoni liigete tasuks 225 kr., haigekassade liidu liikmemaks 84 kr. 65 s., söidukuludeks ja päevarahadeks saadikutele 71 kr. 20 s. Kuukirja „Töö ja Tervise“ eest 55 kr. 30 s. Kokku 636 kr. 15 s.

Kärdla haigekassa ehitab omale maja.

Kärdla haigekassal on vabamüügi apteek, mis asub praegu üürikorteris, mille ruumid ei vasta nõuetele, vaid on niisked, pimedad, külmad jne. Kohapeal ei ole leida ka teisi ruume apteegi jaoks. Sellepärast otsustas haigekassa peakoosolek ühel häälel, et haigekassa maja ehitamine on tarvilik ja maja tuleks ehitada umbes 975 kantmeetri mahutusega, ühes keldri ja puukuuriga. Maja peaks eneses sisaldama ruumid apteegi ja selle juhataja elukorteri jaoks, peale selle veel ruumid haigekassa kantselei, limonaditehase ja hambarsti-kabineti jaoks. Maja ühes kõrvalhoone-tega tuleks maksta umbes 11.000 krooni. Ju-

hatusele tehti kohuseks, paluda luba tagavarakapitalist selleks otstarbeks 6000 kr. maja lõpulikuks valmishitamiseks kassa ülejääkide kasutamiseks kolme aasta jooksul.

Rakvere Ühishaigekassa 1933. a. tegevusest.

Juba neljas aasta võib konstateerida haigekassa majanduslise seisukorra vankumata stabiilsust ja tähendada ka aruantava (1933) aasta kohta seda, et kassa võlgadeta varandus on suurenenud 27,15% võrra ehk täpsemalt kr. 6019,98 eelmise aastaga võrreldes. Peale selle on lootusetu võlgadena kustutatud kr. 436,05, missuguse summa asemel on bilansi jätetud 2 senti.

Haigekassa võlgadeta varandus kr. 28.189,70 koosneb järgmistest kapitalidest:

Tegevuskapital	Kr.	1.224,72
Tagavarakapital	„	8.757,41
Kassaliikmete ravikapital	„	285,58
Kinnisvarafond	„	17.921,99

Kokku Kr. 28.189,70

Aruantava aasta tegevusest tuntav ülejääk võimaldas haigekassa juhatusel esineda volinikkude peakoosolekul ettepanekuga, et haiglates, sanatooriumis ja suvekoloniis ravitavaile kassaliikmetele, kellel vähemalt üks abiõigusline perekonnaliige ülespidada ja haigekassas registreeritud, saaks toetusraha maksetud % keskmisest teenistusest ja seda esimesest haigusepäevast alates ka pühade, pühapäevade ja tööseisakupäevade eest, nagu on maksetud senini oma kodus põdejaile kassaliikmetele. Üksikute ehk perekonnata kassaliikmete kohta ettepanekus on see norm $\frac{1}{2}$ keskmisest teenistusest senise $\frac{1}{4}$ asemel.

Arvesse võttes aruantava aasta tuntavat ülejääki, haigekassa juhatus esines volinikkude peakoosolekul ettepanekuga, et kuuekuune ooteaeg saaks lühendatud kahe kuu peale.

1933. a. maksis Rakvere Ühishaigekassa:

1) Kassaliikmetele, kellel vähemalt üks perekonnaliige haigekassas registreeritud ja kes arsti poolt haiguse tagajärjel tööst vabastatud, $\frac{1}{2}$ keskmisest teenistusest ka pühade, puhkepäevade ja tööseisakupäevade eest esimesest haiguse päevast alates. Haigemajas ravides — $\frac{1}{2}$ keskmisest teenistusest.

2) Kassaliikmetele üksikuile, s. o. kellel abiõiguslisi perekonnaliikmeid ei olnud — $\frac{1}{4}$ keskmisest teenistusest kodu ravides. Haigemajas — $\frac{1}{4}$.

3) Kui töövoimetus kestis alla nelja päeva, siis toetusraha ei maksetud.

4) Sünnitajaile makseti 6 nädala kestel terve palk.

5) Kassaliikme surma korral makseti matjale surnud kassaliikme 30-ne kordne päevapalk.

6) Kassaliikmete perekonnaliikmetele võimaldati kuni 30 arstivisiiti aastas ja peale selle kahe kuu kestel haigemajalist ravi (ilma juuremaksuta) neile, kes kuulusid haigek. koosseisu vähemalt 6 kuud.

7) Perekonnaliikme surma korral 15-kordne kassaliikme päevapalk matmise kulude katteks.

Kuigi toetusrahade normid püsivad kehtvalt muutumatul, kuigi aruande aastal kassaliikmete keskmine arv tõusis ligi 25% ja haigusjuhtude arv koguni 43,4% eelmise aastaga võrreldes, siiski kassaliikmete haigusabirahadeks väljamaksetud üldsumma (kr. 4969,40) ei tõuse eelmise (1932) aasta üldsummani (kr. 5284,67), selle peale vaatamata, et haigek. juhatus pole ühelgi juhul keeldunud haigusraha maksmisest.

See haigusabiraha summade tagasimein on tingitud kassaliikmete teenistuse langusest, mis eriti tuntavalt kestis 1933. a.

Meesliikmete keskmine teenistuse langus oli 17,3% ja naisliikmete teenistuse — 25%. Kui siia juure arvata kassaliikmete ostujõu langust rahakursi langetamise tagajärjel, siis võib juba ettekujutada, kui raskesse olukorda on Eesti tööliiskond 1933. a. asetatud.

Ka perekonnaliikmete toetusteks ja ravikuludeks maksetud üldsumma (kr. 6936,26) ei tõuse eelmise (1932) aasta kõrguseni (kr. 7697,52) ja seda haigemajades ravikulude vähenemise arvel, millest ongi tingitud perekonnaliikmete haigemajalise ravivõimaluste soodustamise ettepanek peakoosolekule. Seda ka sellepärast, et perekonnaliikmetele võimaldatud toetussummad ja ravikulud ei ulatu tööst. töösead. § 299 lubatud ülemmääran (kr. 7369,38).

Kassaliikmete eneste ravikulud suurenesid ligi 50% võrra eelmise (1932) aastaga võrreldes ja seda peamiselt arstide honoraari ja arstirohude (apteekide) arvel.

Seda tunduvalt kulude suurenemist põhjustas aruande aasta algul levinud gripitaud ja ka hädaabitööliste haigekassa koosseisu tulek.

Nelja aasta kestel on Rakvere Ühishaigekassa liikmete ravikulud sellekohaste tuludega tasakaalus püsinud.

Töövõimetusega haigusjuhtude arv on tõusnud 43,4%, kuna kaotsiläänud päevade üldarv on tõusnud kõigest 15%. See vahe on tingitud sellest, et haiguse keskmine kestvus on 25% väiksem kui eelmisel aastal.

Üldse on haigekassa arvel ambulatoorset arstiabi kasutatud (kassal ja perekonnal kokku) 3442 juhul 5446 korral (visiiti). Haiguse tagajärjel *töövõimetud* kassaliikmed on ambulatoorset arstiabi kasutanud 1339 korda, kuna *töövõimelised* kassaliikmed — 2432 korda.

Rakvere Ühishaigekassa ja Rakvere Arstide Seltsi vaheline *kollektiivleping* kestab juba 4 aastat hea eduga. Sel puhul ei ole ehk ülearune, kui lähemalt pilku heita selle lepingu sisusse ja tulemustesse.

Lepingu järele on haigekassa kohustatud arstkonnale maksuma pausaal summana kassaliikmete ravikapitali arvele laekunud kinnituskasudest $\frac{1}{2}$ ja tegevuskapitali arvele laekunud kinnituskasudest $\frac{1}{10}$. Selle vastu on arstkont kohustatud kassaliikmetele kui ka perekonnaliikmetele kindlustama vajaliku arstiabi, ilma et visiitide arv oleks selle juures piiratud.

Arstidele honoraari arvestamise aluseks on varem väljatöötatud ja kehtvalt maksvusel olnud tasunormid (haigekassa taks), milledest märkimise-väärilised oleksid alljärgnevad tähtsamad:

Haige visiit arsti juures päeval	kr. 0,75
—, —, —, puhkep. ja öösel	„ 2,—
Arsti visiit haige juures päeval	„ 2,—
—, —, —, puhkep. ja öösel	„ 3,—

Peale selle lisatasud eritoimingute cest tasunormide järele, mis on haigekassade kohta väljakuulutatud R. T. 66 — 1928, kuna arsti poolt haigele antud sidematerjal ja arstirohud maksetakse haigekassa poolt nende tegeliku hinna järele eraldi väljaspool lepingu tingimusi.

Kui arstide poolt ülalmainitud tasunormide alusel koostatud ja haigekassale esitatud kõikide arvete lõppsummad kokkuvõttes ületavad haigekassa poolt lepingu alusel ($\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{10}$) maksta oleva üldsumma, siis vähendatakse kõikide esitatud arvete lõppsummasid vastava protsendi võrra, kuid mitte üle 20%. Vastupidisel juhul aga suurendatakse arvete lõppsummasid vastava protsendi võrra. On aga arvete üldsumma võrdne haigekassalt saada oleva üldsummaga, siis tasutakse arved muutmata.

Leping astus jõusse 1. juulil 1930. aastal.	
1933. a. märtsi kuu arveid kärbiti	20%
aprill „ „ „	10%
mai „ „ „	15%
oktoobri „ „ „	10%
nov. „ „ „	10%

12 kuu kohta kokku 65%, mis teeb ühe kuu kohta keskmiselt veidi üle 5%.

Arstide poolt haigekassa arvel väljakirjutatud hind püsib eelmise aasta tasemel, millega peab täielikult rahule jääma.

Haigete kontrolli nende kodus haigekassa poolt ei teostata üldse juba hulga aastate kestel.

Erilist tähelepanu tuleb haigekassal pöörata suguhaiguste ärahoidmise propagandale. Nimetatud haiguste ja nende manuste haiguste (mitmesugused kroonilised põletikud) ravikulud tõusevad tuhandettesse kroonidesse. Tarvilise ettevaatuse juures ei ole raskusi suguhaiguste levingule piiri panemises. Sellel alal vastav selgitustöö ja kirjanduse levitamine tasub ennast mitme- ja mitnevõrdselt.

90% suguhaigust põdejad on alla 30 a. vanused, seega vähe elukogenud inimesed, kes ei oska enesele ettekujutada, missuguseid õudseid kannatusi valmistab kas või rahvahulgas nii „ilmsüütaks haiguseks“ nimetatud tripperi tagajärjel saadud liigendite põletik. Üldiselt aruande aasta ei olnud eriti haigusterikas. Peab aga juure lisama, et ei puudunud siiski kestvaid ja raskeiselooga haiguse juhud, millede ravimine haigekassalt nõudis suuri summe.

Surmajuhte kassaliikmete hulgas oli 5 — siinhulgas üks enesetapmine. Peale nende oli 2 surmajuhtu tööõnnetuste tagajärjel.

Perekonnaliikmete keskel surmajuhtude arv tõusis 9 peale.

Sünnitamisjuhtuseid oli kassaliikmete hulgas 4, perekonnaliikmete hulgas — 13.

Abirahade, ravivõimaluste kindlustamise ja muul kujul on haigekassa 1933. a. kestel kassaliikmetele ja perekonnaliikmetele teotusi jaganud kogusummas kr. 24.154,34 (1932. a. — kr. 21.533,76).

Kahe viimase aasta jooksul pole ühtegi

kaebust tõstetud haigekassa juhatuse vastu kassaliikmete vajaduste mitterahuldamise pärast. Volinikkude peakoosolekute ega kinnitusemeti koosolekute päevakordades pole sellisulisi küsimusi kahe viimase aasta jooksul seisnud.

Kassaliikmete keskmine arv tõusis 1106 peale, mis on rekord-arv haigekassa tegevusaja kohta ja võimalikuks sai hädaabitöölise kassa koosseisu arvamise tõttu. Ka suurendas kassaliikmete keskmist arvu aruande aastal laiaulatuslist tegevust arendanud metsatööstused (lauavabrikud).

Politsei korralduses seisab haigekassamaksu nõudmisi alaliselt 4—5 tuhat krooni suuruses summas. Siihulgas on nii öelda „kinni külmanud“ nõudmisi 3 tuhande krooni eest, millele kättesaamine küll raskendatud, kuid mitte lootuseta.

Haigekassale teadete mitteandmise pärast on tööinspektorit palutud ettevõtete valdajaid vastutusele võtta: 1933. a. 29, 1932. a. 122, 1931. a. 11, 1930. a. 210 korral.

Viimased aastad olene võinud järjekindlalt konstateerida, et haigekassa vahekorid nii Eesti Töölise Kinnitushühisusega, kui ka Oma-valitsuste ja Ühistegeliste Ettevõtete Töölise Kinnitushühisusega on normaalne.

Viimase kohta seekord seda üelda ei saa. Oma-valitsuste ja Ühistegeliste Ettevõtete Töölise Kinnitushühisusega tekkis haigekassal kohtuprotsess selle tagajärjel, et kinnitushühisuse keeldus haigekassale tagasimaksmisest tööõnnetuste tagajärjel väljamakstud haigus- abirahasid.

Esimeses instantsis kohus rahuldas haigekassa nõudmise. Kinnitushühisus kaebas edasi. Võib aga loota, et haigekassa igal juhul võitjaks jääb, kuna nõudmised on kõigiti õigustatud ja seadusepärased. Tekivad vaid ülemäärased protsessi kulud.

1933. a. kevadel tegi haigekassa volinikkude peakoosolek juhatusele ülesandeks samme astuda haigekassale oma kinnisvara muretsemiseks.

Juhatus on sellekohased palved Rakvere linnavalitsusele esitanud vastava krundi saamiseks taksihinnaga, mis märksa odavam turuhindadest. Kahjuks seisab haigekassa palve linnavalitsuses teadmata põhjusel pikemat aega otsustamata. Ka on üheks pidurdavaks asjaoluks hiljutised linnavolikogude vahetused.

Haigekassa valitsemise kulud summaliselt võttes on ligi 9% (kr. 595,80) väiksemad kui eelmisel aastal. Arvesse võttes aruande aasta läbikäikude tuntavat suurenemist, valitsemise kulude % üldtuludega võrreldes teeb välja 19 eelmise aasta 24 vastu.

Eeloleva aasta kohta võib loota, et valitsemise kulud ei ületa 17% üldsissetulekutest.

Haigekassa tegevuse kohta on koostatud asjaajaja V. Luksepa poolt broshüür, mis ka teistele haigekassadele tutvumiseks saadetud.

Tartu Üldhaigekassa tegevusest 1933. a.

1933. aasta oli haigekassale majanduslikult raske aasta. Alatasa süvenev majanduslik kriis vajutas oma pitseri haigekassa tegevusele. Vahetpidamata vähenev kassaliikmete

töötasu vähendas ka haigekassa sissetulekuid kindlustusmaksudest. 1932. aastal deklareeriti kindlustusmaksu iga kassaliikme eest keskmiselt kr. 37,56, 1933. aastal aga kr. 34,08, s.o. iga kassaliikme eest kr. 3,48 vähem kui eelneval aastal. Sellest järgneb, et kassaliikmete teenistus on olnud aruande-aastal 90,7% 1932. aasta teenistusest.

Puudujäägid ja sammud nende ärarahoidmiseks. Aruande-aasta keskpaiku selgus, et tulud kulusid ei kata. Tuli leida teid kulude vähendamiseks. Peakoosoleku poolt antud juhiise kohaselt pani juhatuse 15. juulist alates maksma nõude, et igal abiõiguslikul tuleb vedela rohu saamise korral anda apteegile rohupudel omast käest või makssta rohupudeli hinna katteks 8 senti. Selle korralduse tulemusena on poole aastaga saavutatud kokkukohu kr. 775.03.

26. septembril ärareetud peakoosolek otustas 1. oktoobrist alates panna perekonnaliikmete eneste peale 10% kliiniku ravikuludest ja juuredmaksu rohtude eest tõsta 10% pealt 20% peale. Samuti otsustati perekonnaliikmete abisaamise ooteaega tõsta kahe kuu peale senise ühe kuu asemel. Nende määruste tagajärjel hoiti aasta lõpuks ära puudujääk perekonnaliikmete abistamise alal.

Kuid üldise puudujäägi ärarahoidmiseks olid astunud sammud liiga tagasihoidlikud.

Haigestumised. Haigestumiste suhtes oli aruande-aasta normaalne. Kahel ajajärgul oli haigestumisi suuremal arvul. 15. märtsist alates ühe kuu kestel oli rohkearvuliselt haigestumisi grippi, nii et töövõimetute (haiguseraha saajate) kassaliikmete arv ulatas ligi 200 isikuni päevas.

Sügiskuudel oli rohkesti tüüfuse juhuseid ja lastel difteeriat ning sarlakeid.

Eesti krooni ümberhindamine ja selle mõju. Aruande-aastal viidi Eesti krooni kurss teisele tasemele, mille otsekoheseks tagajärjeks oli käsikaubana antavate arstimate ja patentainete hinna tõus 20—30%. Sellele lisaks pandi detsembrikuus maksma uus arstirohtude hinnakiri, mis tõstis retseptina antavate arstimate hindu 20% võrra. Tuleb sellega arvestada, et rohtude peale kulub 1934. a. märksa rohkem kui 1933. aastal.

Märkimist väärivat haigekassa elus. Aruande-aasta keskpaigal tegid Tartu apteekide omanikud katset haigekassale rohtude pealt antavat hinnaalandust vähendada, millest aga haigekassa juhatuse vastuseismisel loobusid.

25. veebruaril ütlesid lepinguarstid haigekassale lepingu üles. Nõudsid tasu kõrgendust. Uus kokkulepe saavutati aprillikuus, mille juures arstide nõudmisele tuli osaliselt vastu tulla.

Teiste haigekassadega on peetud sidet vastastikku haigeid ravides ja määrustikke vahetades. Tartu üldhaigekassa kaudu on arstabi saanud Tallinna, Narva, Võru-Petseri, Valga, Rakvere ja Kohtla-Järve haigekassa liikmed.

Eesti Haigekassade Liidu tegevusest on osa võetud esindajate saatmisega kongressile ja konverentsidele.

Kassaliikmetele ja nende perekonnaliikmetele korraldati ühiselt Eesti Haigekassade Liiduga 28. jaanuarist kuni 20. veebruarini

rida loenguid tervishoiu ja sotsiaalkindlustuse üle.

Haigekassa koosseis. Töösutused. Tartu Üldhaigekassa koosseisu kuulus aasta alul 782 töösutist. Aasta jooksul arvati Kinnituseameti poolt haigekassa alla 218 uut töösutist. Haigekassa alt arvati välja tegevuse lõpetamise tõttu ja muil põhjusil 131 töösutist. Aasta lõpul kuulus haigekassa koosseisu 869 töösutist.

Kassaliikmed. Kassaliikmete arv oli aasta alul 3592 isikut, aasta jooksul tuli juurde 6939, lahkus 5993 isikut. Keskmine kassaliikmete arv oli aasta kestel 4121,4 isikut; 13,76% suurem kui 1932. aastal.

Perekonnaliikmed. Haigekassas registreeritud abiõiguslikke perekonnaliikmeid oli aasta alul 2770 isikut. Aasta jooksul tuli juurde 4878, lahkus 4032. Perekonnaliikmete seis aasta lõpul oli 3616 isikut. Keskmine perekonnaliikmete seis aasta kestel oli 3293,5 isikut.

Abiõiguslikkude keskmine koguarv oli aasta kestel 7415 isikut, s. o. 941 isiku võrra suurem kui 1932. aastal.

Eeltoodud arvestest selgub, et aasta jooksul on Haigekassas sisse- ja väljaregistreerida tulnud 21.839 isikut, mis teeb välja iga tööpäeva kohta 72,7 isikut.

Teate- ja maksulehed. Teate- ja maksulehtede sissesaatmine on toimunud enam-vähem korralikult. Siiski tuli 337 korral pöörata tööinspektori poole ettepanekuga töösutiste valdajaid vastutusele võtta teadete andmata jätmise pärast. Aruande-aastal on saadetud sellekohaseid meeldetuletusi 524 korral, kuna telefoni kaudu tehtud meeldetuletusi on vähemalt kaks korda rohkem.

Töösutiste kontroll. Tuleb ette juhuseid, kus tööandjad kõiki töölisi haigekassale üles ei anna või näitavad töötasu palgamaksu teatelehel vähemana kui tööpoolest maksetud. Sellepärast on vajalik kontrollida tööliste koosseisu ja nende palgasummasid töösutistes kohapeal. Kontrolli on teostanud juhatuse liikmed ja haigekassa ametnikud aruande-aastal 490 töösutises. Kontrollimise tulemusena väärrib äramärkimist, et leiti üle 300 isiku, keda oli haigekassale ülesandmata jäetud. Kontrollimiskäikudel leiti üle 40 töösutise, mis veel haigekassa koosseisu ei kuulunud ja mille olemasolu polnud tööinspektoril teada.

Kindlustusmaksude tasumine. Kindlustusmaksude tasumine on sündinud võrdlemisi korralikult. Selle põhjusena tuleb ära märkida asjaolu, et viimasel ajal pankade diskontoprotsent on märksa vähem kui haigekassa viivitusraha. Ei ole enam mõtet pidada haigekassa maksu maksmata ja sellelt viivitusraha maksta, kui pankadest saab laenu odavamalt. Kuid siiski tuli haigekassal 891 korral pöörata tööinspektori poole palvega sisse nõuda võlgnevaid kindlustusmaksu. Tööinspektori kaasabi kindlustusmaksu sissenõudmisel tuli tarvitada 187 töösutise vastu. Sellest järgneb, et üks neljandik töösutistest tasub kindlustusmaksu korraldult.

Juhuseid, kus politsei või tööinspektori juurdlusel või haigekassa poolt toimitud kontrollimisel selgitatud palgaandmetel tuli maksumaksjad sisse nõuda, oli 167 juhus.

Uderna suvekoloonii. Uderna suvekoloonii hooaeg kestis 29. maist kuni 3. septembrini, s. o. 98 päeva. Koloonii juhatajaks oli dr. L. Peterson. Hooaeg algas 2 ravialusega, mille arv tõusis 19. juulil 62 ravialuse peale. Kolooniis viibis üldse 190 isikut, kokku 3014 päeva. Tartu Üldhaigekassa arvel viibis kolooniis 154 isikut 2507 päeva. Tallinna Ühine Haigekassa saatis suvekolooniisse 4 ravialust 186 päevaks. Peale selle viibisid mõned kassaliikmed suvekolooniis omal arvel, kellelt võeti päevaraha 80 senti päevas. Kassaliikmeile lubati minimaalse tasu eest ka lapsi kolooniisse kaasa võtta.

Hambaarstimiskabinett. Haigekassa hambaarstimiskabinett töötas dr. J. Valdmanni juhtimisel. Kabineti personaal koosnes aasta algul kahest arstist ja teenijast. Abiõiguslikkude arvu tõusust tingitud töörohkuse tõttu palgati 6. novembrist alates ametisse veel kolmas arst. Hambaarstimiskabinett on avatud 5 tundi päevas, millise aja jooksul võetakse 9 arsti töötundi ja nimelt: dr. J. Valdmann 5 tundi, dr. A. Steinfeldt ja dr. M. Stukis kumbki 2 tundi. Hambaarstimiskabinettis said hammaste ravi 2826 isikut. Hambaarstimiskabineti tööhulk on järgmine: välja tõmmatud 894 hammast, plombeeritud 2911 hammast, ühekordset hammaste ravi antud 787 korda, kivist puhastatud 408 korda, igemete ravi 762 korda ja mädanikke avatud 63. Kabinett oli avatud tööpäevadel kella 9—11 ja 4—7-ni.

Ravi hambaarstimiskabinettis tuli pisut odavam kui 1932. a. ja läks maksma: plombeerimine ravita (caries) 76 senti, plombeerimine raviga (gangraen ja pulpitis) 177 senti, väljatõmbamine valuga 51 senti, väljatõmbamine novocaini all 102 senti. Eeltoodud ravi hindu tuleb väga mõõdukaiks pidada, võrreldes eraarstide juures võetavate hindadega.

Ulila ambulatoorium. Ulila ambulatooriumi suvine hooaeg kestis 25. aprillist kuni 28. juulini. Ambulatooriumi kindlupalgaliseks arstiks suvisel turbatöö hooajal oli dr. R. Tamberg. Muul ajal võttis haigeid ambulatooriumis vastu Puhja jaoskonna-arst dr. J. Järv. Arstiabi anti ambulatooriumis suvisel hooajal 1190 korda. Peale selle 585 tööliste arstlik läbivaatus enne tööle võtmist. Ambulatooriumis on kodune apteek, kus olemas tarvilikud rohud, mida haigetele tarbekorral koju kaasa anti.

Arstiabi ja arstlik kontroll. Arstiabi said kassaliikmed lepinguarstidelt. Lepinguarsti oli aasta alul 102, tuli juurde 5, lahkus 10 ja aasta lõpuks jäi 97 lepinguarsti. Peale selle oli haigekassa aruande-aasta lõpuks lepingu vahekorras 16 masseerijaga, 12 ämmaemandaga ja 27 apteegiga.

Arstlikeks konsultatsioonideks oli haigekassal kolmeliikmeline arstlik komisjon. Komisjon pidas 19 koosolekut ja vaatas läbi 211 haiget.

Kliinilist ravi said kassaliikmed ülikooli kliinikutes, linnahaigemajas, tiisikuse-ravilas, Eesti erakliinikus ja Mellini erakliinikus. Tartu vesiravilias ravimise puhul tasus haigekassa kaks kolmandikku vannide hinnast. Mõnedele kassaliikmetele võimaldati ravi sanatooriumis. Haigekassa maksis neil juhtudel ravi-

kulu Tartu tiisikuse-ravila päevaraha ulatuses. Arstlik komisjon tunnistas kahele kassaliikmele vajalikuks ravimise Kuresaare mudavannides, mille puhul haigekassa tasus osavakuludest.

Peakoosolek. Peakoosolek koosneb põhikirja järele 120 volinikust. Volinikkude ümbervalimistel valiti tagasi 55 endist volinikku.

Aasta jooksul peeti 2 peakoosolekut.

Juhatus. Juhatus oli seitsmeliikmeline. Ümbervalimistel valiti neli endist juhatuseliiget tagasi. Viimastest on kauaaegne juhatusesimees A. Linnomägi ja abiesimees M. Toom juhatuses koosseisus 15. aprillist 1923. a. alates; järelikult täitnud juhatuseliikme kohuseid üle kümne aasta. Juhatus pidas aasta jooksul 61 koosolekut. Juhatuses koosseisus on kestnud kokku 138½ tundi, mis võrdub 17 kaheksatunnilisele tööpäevale. Välja maksta on otsustatud summasid 5818 dokumendi järele. Kassaliikmeid trahviti määruste rikkumise ja arsti korralduste vastu eksimise pärast 5 korral.

Kohtuasutustes tuli haigekassa esindajail esineda üldse 53 korda, nõudjana, kostjana, süüdistajana ja tunnistajana. Nendest oli maksujõuetuks jäänud tööasutiste varanduste müügi asju 13, haigekassa nõudeid teiste vastu 12, nõudmisi haigekassa vastu 6, konkurssvalituse koosolekuid 4, kinnitusameti koosolekuid 5 asja, kinnitusnõukogus 2 asja, tunnistajana kohtutes 3 korral, kriminaalasjus kassaliikmete ja teiste vastu 6 korral ja muus asjus 2 korral.

Kantsleil isiklikku koosseisu kuulus 6 isikut (asjaajaja ja viis ametnikku). Haigete kontrolli teostasid tarvidust mööda kantsleil ametnikud ja juhatuseliikmed. Aasta jooksul on 742 haiget kontrollitud.

Haigekassa on saanud aasta jooksul 1034 kirja. Kirjana on arvesse võetud ainult sarnased, mille peale vajalik vastata. Välja on saadetud 3159 kirja. Peale selle ringkirjad tööasutistele ja muile. Sisse on tulnud 9674 maksulehte. Kassasse sisse makse on tehtud 7679 kvitungi järgi ja väljamakse 5323 dokumendi järgi. Peale selle 591 operatsiooni memoriali kaudu.

Revisjonid. Revisjonikomisjon on püsinud praeguses koosseisus 2. okt. 1929. a. alates. — Revisjonikomisjon revideeris kassa asjaajamist, arvepidamist, asutisi ja aruandeid 20 korral.

Aruande-aasta majandusliku tulemusena märgime ära haigekassa omakapitalide seisust aasta alul ja lõpul, mis järgmised:

	1. jaan. 1933	31. dets. 1933
	kr.	kr.
Tagavarakapital	19.560,13	12.291,90
Tegevuskapital	16.946,24	15.509,84
Kinnis- ja vallasvara-kap.	18.668,13	18.668,13
Kokku	55.174,50	46.496,87
Aruande-aasta puudujääk		8.704,63

Bilanss 55.174,50 55.174,50

Haigekassal oli 31. detsembriks 1933. a. sularaha ja hoiussummasid kr. 16.409,45. Kui seda jagada samal ajal olnud 8151 abiõiguslikule, siis tuleb iga isiku peale ainult

kr. 20,13. Tarvitseb teha igal abiõiguslikul ainult üks ülearune visiit ja võtta rohud ning haigekassa on maksuraskustes.

Mõningaid andmeid haigekassa tegevusest 1933. aastal.

Haiguse puhul äraviidetud tööpäevade arv oli 29.618 päeva, tööõnnetuste puhul 5324 päeva, kokku 34.942 haigusepäeva. Järelikult on haigekassalt abiraha saajaid olnud igal päeval (ka pühapäevad ühes arvatud) 95,73 (1932. a. 77,52 isikut). — Aasta jooksul suri 27 kassaliiget ja 24 perekonnaliiget. Kokku on haigekassal mätta tulnud 51 isikut, s. o. iga 7,1 päeva kohta üks surnu.

Aasta jooksul tarvitasid kassaliikmed arstiabi 33.777 korda (32.328 visiiti arsti juures ja 1449 visiiti haige juures). Perekonnaliikmed tarvitasid arstiabi 9797 visiiti (8138 visiiti arsti juures ja 1659 visiiti haige juures). Kõik kokku 43.574 visiiti. Järelikult on igal tööpäeval 145,24 isikut arstiabi tarvitanud. Keskmist kassaliikmete arvu aluseks võttes tuleb iga kassaliikme peale 8,19 visiiti aastas ja iga perekonnaliikme peale 2,97 visiiti. Peale selle hammaste ravi ja visiidiid masseeirijate juures. Hammaste ravi kohta leiduvad andmed hambaarstimiskabineti aruande all.

Kliinilist ravi on tarvitanud kassaliikmed aasta jooksul 507 juhul 9080 päeva ja perekonnaliikmed 335 juhul 4193 päeva, kokku 842 isikut 13.273 päeva. Järelikult on igal päeval keskmiselt 36,36 isikut kliinikutes ravimisel viibinud. Peale selle haigekassa arvel suvekoloniis viibinud 154 isikut 2507 haigusepäeva.

Haigekassa tegevuse kohta on asjaajaja K. Lukk koostanud broshüüri, mis ka teistele haigekassadele saadetud.

Tartu Üldhaigekassa korraline peakoosolek on 15. aprillil kell 10 h. raekojas, volikogu saalis.

Rakvere Ühishaigekassa volinikkude peakoosolek

oli 25. märtsil 1934. a. Rakvere Rahvamaja ja Haridusseltsi ruumes.

Haigekassa juhatuses esimees Eduard Kressa avas peakoosoleku kell ½11 h.

Koosoleku juhatajaks valiti häälteenamusega volinik Aleksander Kübar. Protokollkirjutajaks haigekassa ametnik Gerda Horn.

Volinikkudele ühes koosoleku päevakorraga kätte saadetud haigekassa 1933. a. tegevuse ülevaadet ja aruannet täiendab hk. asjaajaja V. Luksepp.

Ta tähendab, et haigekassa on jõudnud oma toetusmääradega maksvates seadustes piiritletud maksimaalsete normideni, mille selgituseks toob võrdlusi 1930. a. ja maksmapandavate normide vahel. Nüüd jääb haigekassa peamureks ja püüdeks kindlustada kättesaavutatud positsioonid, et ei tekiks abiraha normides ja muudes ravivõimalustes tagasiminekuid. See on võimalik ainult siis, kui haigekassa jätkab senist majapidamise suuna ja tulevikuski püüab kõigi abinõudega ära hoida liialdatud ja õigustamata haigekassa kasutamisi.

Aruande ega tegevuse ülevaate kohta sõna ei võeta ja need kinnitatakse juhatuse poolt esitatud kujul ühel häälel.

1934. a. peale abiraha ja arstiabi normide ja määruste kindlaksmääramine.

Jäädes 2%-lise liikme- ja juuremaksude juurde, võetakse ühel häälel vastu juhatuse poolt esitatud abiraha ja arstiabi normid ja määrused, missugused hakkavad maksma 1. aprillist 1934. a. alates.

Haigekassa 1934. a. eelarve vastuvõtmine.

1934. a. eelarve kohta, missugune ühes aruandega volinikkudele kätte saadatud ja tasakaalus kr. 36.500, sõnavõtmisi ei olnud ja võeti vastu ühel häälel.

Haigekassa juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmete ja nende kandidaatide valimine 1934. a. peale.

Valimised toimitakse salajaselt sedelitega. Valimisedelisi anti ära 20.

Haigekassa juhatuse liikmeteks 1934. a. peale valiti:

Ed. Kressa — „Saku“ õlleladu 19 h., *Evald Herma* — I. Eesti Chromnaha v. 18 h., *Mihkel Peterson* — „Ühistrükikoda“ 17 h., *Evald Stahl* — Rakvere linavabrik 16 h., *Aleks. Kertsel* — I. E. Chromnaha v. 14 h.

Seega on vana juhatuse terves koosseisu tagasi valitud.

Revisjonikomisjoni liikmeteks 1934. a. peale valiti samuti 20 sedeli äraandmisega:

A. Kübar — Vanamõisa põlevkivi kaev. 19 h., *K. Loorits* — V.-Maarja Piimaüh. meierei 18 h., *R. Senner* — „Viru“ tärkli-vabrik Jõhvis 14 h.

Seega valiti ka revisjonikomisjon terves koosseisus tagasi.

Kinnisvara fondi täiendamine ja sellega ühenduses olevad küsimused.

Võetakse vastu ühel häälel järgmine resolutsioon:

Volinikkude peakoosolek kinnitab haigekassa juhatuse poolt tehtud ülekanded tegevuskapitali arvelt kinnisvara fondi arvele kr. 12.921,99, jättes 1. jaanuari 1934. a. saldona tegevuskapitali arvele püsima 1933. a. ülejäägi kr. 1224,72, mida näeb ette kinnitusnõukogu üldkoosoleku poolt maksma pandud haigekassade uus aastaaruande vorm.

Ühtlasi teeb volinikkude peakoosolek juhatusele ülesandeks ka tulevikus kinnisvara fondi arvet täiendada, selleks ülekandeid tehes tegevuskapitali arvelt, kui aastategevusest ülejäägid seda võimaldavad peale seaduses

ettenähtud ülekannete tegemist tagavarakapitali arvele. Samuti kohustatakse juhatust energiliselt sammude astuma haigekassale kinnisvara (krundi ja maja) soetamiseks, volitades juhatust selleks otstarbeks ostu-müügi lepinguid sõlmima ja sellega ühenduses olevaid kulusid tegema kinnisvara fondi arvel seisvate summade piirides.

Haigekassa oma häälekandja ellukutsumise ja selleks lisakrediidi määramise küsimus.

Üle poole Rakvere Ühishaigekassa liikmetest asuvad väljaspool Rakvere linna, s. o. haigekassa asukohast eemal. Neil on raskendatud haigekassaga otsekohe kokkupuutumine. Samuti on raskendatud haigekassasse puutuvais küsimusis vastavate juhtnõuroid ja selgituste saamine. Seda enam sellepärast, et Rakvere Ühishaigekassa koosneb valdavas enamuses piiskäitistest — kus töötab alla 5 töölise, — kelleld peaaegu täielikult puudub esindus volinikkude peakoosolekul. Seega tuntu osa liikmetest ei saa haigekassa juhtimisest osa võtta ega oma soovisid ja arvamisi haigekassa asjus teatavaks teha.

Loetletud puuduste kõrvaldamiseks ja haigekassa lähendamiseks liikmetele on vajalik haigekassa häälekandja, missugune selgitaks kassaliikmete poolt ülestõstetud küsimusi ja avaldaks nende arvamisi.

Loetletud kaalutlustel, haigek. juhatuse ettepanekul ja revisjonikomisjoni pooldamisel, volinikkude peakoosolek, silmaspidades haigek. põhikirja § 2 täht b, otsustab kutsuda ellu Rakvere Ühishaigekassa häälekandja, missugune ilmukuks perioodiliselt üks kord poolteise kuu jooksul. Ajakirja formaadi ja nimetuse küsimus otsustatakse haigekassa juhatuse määrata jätta. Ajakirja otsustatakse välja anda Rakvere Ühishaigekassa kulul ja seda levitada kassaliikmetele tasuta. Mittekassaliikmetele määratakse üksiknumbri hinnaks 10 senti. Aasta (9 numbrit) tellijaile — 75 s.

Ajakirja väljaandmise kulude kattteks peakoosolek määras juhatuse korraldusse lisaelarve korras 500 krooni, missugune summa võtta korralises eelarves ottenähtud tegevuskapitali ülejäägist.

Eesti Haigekassade Liidu kongressile saadikute valimine.

Silmas pidades, et Rakvere Ühishaigekassa liikmete arv — 1300 — annab õiguse kaks esindajat saata, valitakse esindajateks Eesti Haigekassade Liidu XII kongressile, mis peetakse Tallinnas, 5. ja 6. mail 1934. a. — haigekassa asjaajaja V. Luksepp ja volinik Aleks. Kübar.

Sotsiaalkindlustus.

Bulgaaria. Arvesse võttes kauakestvat rasket majanduskriisi on Bulgaarias seadus maksma pandud, mille järgi töötutele, kellele pole õigust saada harilku töötute-abi või kelle äbisaamise õigus on lõppenud, makstakse erilist toetust. Toetus antakse osa rahas osa naturas, kogusummas 300 levat vallalistele ja 900 levat perekonna inimesele. (1 lev — 0,007 dollarit). Kui abielulised on mõlemad töötä,

saab toetuse naine. Kui aga üks abielulistest on tööl, jääb toetus ära. Et saada seda eritoetust, peab töötü 1933. aastal vähemasti 12 nädalamaksu sotsiaalkindlustuskassasse maksnud olema, kui ta oli tööl tubakatööstuses ja 16 maksu, kui ta töötas mõnes teises tööstus-eharus. Samuti antakse seda eritoetust kõigile neile töötutele, kes kuni 31. 3. 1934. a. olid registreeritud ja selle ajani olid vähemasti

maksnud 16 nädalamaksu sotsiaalkindlustuskassasse.

Et selle eritotuse kulusid katta, on kaubandus-tööstus- ja tööministril õigus 6 miljoni levat saada tööpuuduse vastu kindlustuse summadest. See tuleb ära tasuda poole aasta viisi viie aasta kestes 5%-ga.

Austria. Austria valitsuse erimääruse põhjal võib töötutele antavast abirahast üks viiendik olla toiduainetes. Sotsiaal ja põllutöömister määravad ühiselt kindlaks toiduainete liigi ja hulga ja nende väärtuse rahas.

Tshehhoslovakkia. Praha linnavalitsus on hiljuti otsustanud tasuta arstiabi anda töötutele ja nende perekondadele. Selleks otstarbeks on lubatud 200.000 krooni.

Ungar. 1933. aasta lõpus on Budapesti linn annud 3,5 miljoni pengöd töötute abistamise ja vaeste hoolekande organisatsioonile pealinnas 1933—34 talve jaoks 6 kuue talvekuu kestes on selle summa eest jagatud toiduaineid, küttematerjali, rõivaid jne.

Eesti Töölise Keskkliit ja sotsiaalkindlustus.

E. T. Keskkliidu nõukogu viimasel koosolekul 25. märtsil on ka nõudmine vastu võetud, et tuleb maksta panna vanaduse, invaliidisuse ja järeljäänute sundkindlustus eestkätt tööstuses ja kaubanduses tegutsevate isikute kohta, aga õnnetusjuhtumite, haiguste ja emakasaajate kindlustamine laiendada kõigile palgataliistele, tööpuuduse vastu kindlustamine teostada.

Tööõigus.

Balkan. Salonikis 5.—12. nov. 1933. a. peetud IV Balkanimaaade konverents otsustas ühel häälel vastu võtta *rahvusvahelise konventsioonikava*, mis näeb ette eri rahvusvahelise tööbüroo asutamise Balkaniiriikide jaoks, mis ühtlustades mitmekesiste Balkaniiriikide sotsiaal-seadusandlust, oleks mõjuvaks vahendiks nende riikide majandusliku ja poliitilise elu arendamisel. Balkani-tööbüroo ülesandeks oleks koguda sotsiaalpoliitilisi andmeid ja neid edasi toimetada esijoones konventsiooniga ühinenud riikidele ja vastavatele kutseühingutele. Teha teadusliku uurimistööd sotsiaalpoliitika alal, kuivõrd sel tähtsust Balkanimaaade suhtes. Luua ja arendada sidemeid Balkaniiriikide mitmekesiste kutseühingute vahel, töötada välja sotsiaalpoliitilisi kokkuleppeid, eriti vastastiku töökaitsese andmise alal, s. t. Balkani riigi kodanik siirdudes teise Balkani riiki tööle, peab seal omama samad töökaitsese õigused, mis koduriigis. Peab valvama väljarändamise järele, rahulepingu XIII osa põhimõtete teostamise järele Balkanimaal jne.

Konventsiooni teine osa käsitleb Balkani-tööbüroo asutamise organisatsioonilist külge. Kolmas osa Balkani-tööbüroo vaherkorda Rahvusvahelise tööbürooga Genfis. Balkani-tööbüroo tegevus ei tohi kuidagi viisi kahjustada Genfi tööbüroo õigussuhteid üksikute Balkaniiriigid saavad ka edaspidi osa võtma Genfi tööbüroo tööst.

Umber samade taotlemiseks korraldati hiljuti Riias kolme Baltiriigi Eesti, Läti, Leedu töökaitsese ja sotsiaalkindlustuse konverents.

Itaalia. Itaalia fashistlik esinduskoda võttis 18. I. 1934. a. vastu uue seaduse Itaalia korporatsioonide kohta, mille järgi Itaalia korporatsioonid juhivad kas vastav minister, riigisekretär või jälle fashistlike partei sekretär, selle järele kuidas seda määrab valitsuse juht, kui Itaalia korporatsioonid liidu president. Seadus määrab kindlaks korporatsiooni nõukogu ja korporatsiooni kuuluvate üksikute ühingute esindajate arvu. Esindajate nimetamine vajab riigijuhi heakskiitmist.

Kanaada. Neubraunschveigi seadusandlik kogu võttis 6. 4. 1933 vastu seaduse, mis keelab ära mäetööstustes kasutada naiste- ja lastetööd. Seaduses on ka kindlaks määratud tööliste tööpäeva pikkus.

Mehhiko. Mehhikos on nüüd vastuvõetud seaduse järele põllutöökoja liikmete arv kindlaks määratud 107 peale juure arvatud sama arv asetäitjaid liikmeid. Kojas on esindajaid nii era- kui ka avalikkudest ettevõtetest, tööstusest ja põllumajandusest, pankadest, töölisühingutest jne. Iga aasta augustis peetakse istungit. Eriküsimuste arutamiseks töötavad erikomisjonid.

Austria. 21. 12. 1933. a. määruse järele korraldatakse ümber sealne tööliste- ja ametnikkudekoda. Senini valisid üldise valimisõiguse alusel koja liikmeid tööandjad ja töölised. Uue korralduse järgi määrab koja liikmeid sotsiaalministeerium.

Tööliste- ja ametnikkudekojad töötasid Austrias 1920. a. peale ja on Austria sotsiaalpoliitika ettevalmistamisel etendanud tähtsat osa.

Hispaania. 1933. a. novembrist alates töötavad Hispaania töö- ja sotsiaalministri korraldusel uus sotsiaalstatistiline büroo, kelle ülesandeks on koguda statistilisi andmeid maa sotsiaalsete olukordade kohta erapooletu ja teadusliku ülevaate saamiseks.

Töökaitsese.

TÖÖAEG JA PALGAD.

Prantsusmaa. Savi- ja portselanitööstustes on tööaja pikkuse suhtes tehtud mõningaid muudatusi. Nii on tööhooaegade ületunnitööd vähendatud 150—100-le. Harilikku tööpäeva ei tohi pikendada alla ¼ tundi ja tööpäev ise ei tohi ületada 10 tundi. Erakorralise ja kaua-

kestva tööpuuduse puhkudel mõnes tööstusharus on tööministril õigus ületunnitöö selles tööstusharus hoopis ära keelata.

Samuti on tööministril õigus ka valitsusasutustes ja büroodes ära keelata ületundide tegemine.

Ühenduses ületunnitööde kaotamisega 6-ks

kuuks mõnigates tekstiiltööstusharudes on ajakirjas „Journé Industrielle“ ilmunud artikl, kus kirjutatakse, et tekstiiltööstus vajab kindlasti õppinud töölisi, neid ta aga ei leia töötute hulgast. Teiseks on leib tekstiiltööstus tublisti aastaagadest ja moodide muudatustest tingitud asjaoludest ja peab oma kaubad turule laskma kiirelt lühikese aja kestes. Sellepärast peab tal ka võimalus jätama era-korraliste töökujumiste puhkudeks lasta teha ületunde. Ületunmitöökeeld kahjustaks prantsuse tekstiiltööstust, sest ettevõtjad ei saaks kõiki tellimisi vastu võtta ja väljamaa konkurendid saaksid need enesele.

Detsembri lõpus möödunud aastal on saadikute kojale esitatud kaks kava, milles nõutakse 8-tunnilise tööpäeva sisseseadmist ka haigemajades, sanatooriumites ja teistes sarnastes ettevõtetes, kui ka suhkruvabrikutes.

Kuba. Santiago de Cuba sadamas on doki-töölise tööpäev piiratud 8 tunniliseks. Peale selle on kindlaks määratud öötöö tasumäärad tundide järgi.

Lõuna-Aafrika. Lõuna-Aafrika kullakavanduste Euroopast pärit olevad töölised on korduvalt esinenud nõudmisega lühendada tööaega ja kõrgendada töötasu. Need nõudmised on ettevõtjate poolt järjest tagasi lükatud.

1933. a. augustis nõudis kõigi Lõuna-Aafrika töölisühingute ühine komisjon uuesti tööaja lühendamist 40 tunniliseks nädalas ja palga kõrgendamist 20% võrra. Kullakavanduste omanikud ei annud seegi kord järele, ainult nii palju tulid nad töölise nõudmisele vastu, et lubasid iga aasta mäetöölise haigekassale anda 300.000 £, see teeks iga eurooplast töölise kohta kuus 1 £, ehk umbes 4% palgast.

Ameerika Ühendriigid. President Roose-

veldi poolt 21. 10. 1933. a. allakirjutatud võistluskava puudutab enam kui miljon väikekauplust, väljaarvatud toiduainete, tubaka, piima aj teised sarnased kaubandusharud, millele jaoks on eri korraldused. Võistluskavast on välja jäetud ka säärase ettevõtte, kus on vähem kui 5 isikut ametis ja asuvad linnades, kus on alla 2.500 elaniku.

On ettenähtud kolm võimalust tööaega korraldada. Kauplused grupis A võivad avatud olla kuni 56 ja vähemasti 52 tundi nädalas. Kaupluse teenijad tohivad tööl olla ainult 40 tundi nädalas, 8 tundi päevas või 6 päeva nädalas.

Grupis B tohivad väikekauplused avatud olla 56 tundi või kauemini, igal juhul mitte üle 63 tunni nädalas. Teenijate tööaeg ei tohi ületada 44 tundi nädalas, 9 tundi päevas või 6 päeva nädalas.

Grupi C kauplused võivad 63 tundi nädalas või rohkemgi avatud olla, kuna teenijad võivad töötada kõige enam 48 tundi nädalas, 10 tundi päevas või 6 päeva nädalas. Määrused peavad kaupluses ülesloodud olema. Ainult üks kord aastas, 31. 12. võib kauplus minna ühest grupist teise.

Nagu tööaeg on kindlaks määratud, nii on ka teenijate palga alamäärad ette nähtud. Linnades ja kogukondades 2.500—25.000 elanikuga peavad kõigi teenijate palgad tõusma vähemasti 20% võrra kõrgemale sellest, mis nad said enne 1. juuni 1933. a., kusjuures nad ei tõuseks üle 11 dollari nädalas ja keegi ei saaks vähem kui 10 dollarit nädalas.

Kohtades, kus on vähem kui 2.500 elaniku, on äriteenija tasu ülemmääraks 10 dollarit. Lõuna osariikides on kõik töötasud ühe dollari võrra madalamad.

Tööpuudus.

Taani. Taanis on valitsus otsustanud endisest laiarulatuslikumalt tööpuuduse vastu võitlema hakata. Sotsiaalminister ütleb selle kohta järgmist:

Hoolimata põllumajanduse kasude tõusust, avalikkude tööde korraldamisest ja eluhoonete ehituse elavusest on töötaolu eriti noorte töölise seas ometi veelgi tõusnud. Selle põhjuseks on osalt majanduslikud olud väljamaal ja majandusliku eraldamise poliitika, kui ka järjest tõusev tööstuse ja põllumajanduse ratsionaliseerimine.

Valitsus on nüüd tööpuuduse vastu võitlemise komisjonile teinud ülesandeks lähemalt järele uurida, mil viisil oleks võimalik parandada tööturгу põllumajanduses. Kaalumisele tuleb ka vanade töölise pensioneerimine, koolikohustuse aja pikendamine, päevase tööaja ülemmäär vähendamine ja ametnikkude ja teiste isikute kahekoha pidamise õiguse keeld.

Peale selle kavatakse avalikkudel töödel ja neil töödel, kus on korraldatud avalikkude summade toetusega tööaeg lähendada 40 tunniliseks nädalas, kusjuures töötasu jääks endiseks.

Soome. Soome valitsus on otsustanud töö-

muresemise kavasse võtta ka töölaagrite asutamise. Kavatsusel on kahte liiki laagrid. Esimesse oleksid koondatud töötud 16—20 eluaastani, teise 21—25 eluaastani. Esimest liiki laagrid kavatakse lülitada põllumajandusettevõtete juure, ent noortel võimaldatakse seal õpetust saada ka teistel tööaladel. Töösundust kestaks siin üks aasta. Teist liiki laagreis oleksid tööd korraldatud endiste hädaabitööde kujul, suuremat rõhku pannes üldisele heaolule ja kasvatusel.

Jugoslaavia. Hädaabitööde korraldamisel on Jugoslaavias maksa pandud määruse järele maakonnad kohustatud esitama oma töökava avalikkude tööde ministeeriumile. Vajalikud summad annab eriline maakassa, kes oma sissetulekud saab osalt riigilt toetuse näol, osalt tollidest piirituse ja bensiini pealt, bensiinilt ja tsemendilt.

Maakondadele on võimalus antud oma erikassasid asutada, kusjuures neile on lubatud tõsta veini ja alkoholist jookide maksu, mida nende ainete valmistajad peavad tasuma.

Hädaabitöölised on kindlustatud tööõnnetuse vastu.

Mitmesugust.

Spordikoja asutamist

nõuab „Eesti Spordileht“ nr. 3, 1934.

Kehaline kasvatus tulevat teha seadusega kohustuslikuks. Spordikoda juhiks kehalist kasvatust. Spordikojal oleks ka tervishoiu-osakond.

— Pimedaid Eestis on 2000. Tartus on pimedatele 6-klassiline algkool ja töökool viitsa-, mati-, harja- ja pintsliitöö ning naiskäsitöö ja majapidamise harudega.

— Narva üldisele haigekassale allub 141 kätist 1540 kassalikkmeaga ja 1942 abiõigusliku perekonnaliikmeaga.

Nakkushaigusi jaanuaris

oli: Typhus abdom. — 35, neist 15 juhtu Tartumaal, paratyphus — 4; leetreid — 15, neist 11 juhtu Valgas; sarlakeid 289, neist 94 juhtu Võrumaal, 52 Virumaal, 29 Tallinnas ja 25 Tartumaal, mujal alla 10 juhu; difteriiti 59 juhtu, neist 18 Saaremaal, 15 Tartus, 6 Tartumaal, 4 Tallinnas; silmamarje 53 juhtu, neist 20 Tartus, 14 Tartumaal; tuberkulosi 149, neist 33 Tallinnas, 18 Tartus, 17 Võrumaal, 11 Järvamaal, 10 Narva, mujal vähem.

Pimesoole põletiku surmajuhtude arv

on viimaste 19 aasta jooksul tõusnud. Võimalikuks põhjuseks peetakse moodsaid sööke, arstimite määramist iseenesele, liialdatud kõhulahtististe tarvitamist ja nakkust.

Mehi sureb enam kui naisi.

Maailmas veel 5.000.000 orja.

29. juulil l. a. sai täis 100 aastat omal ajal üle ilma kuulsa orjuse vastu võitleva William Wilberforce'i surmast.

Wilberforce'i 100-aastase surmapäeva puhul pühendasid inglise lehed pikki artikleid. Ühtlasi märkisid kurba tõsiasja:

Maailmas on praegugi veel üle 5 miljoni orja ja orjakaubandus lobbab takistamatult üheksateistkümnelt eri maa-alal. Üldse on praegu veel orjuse peetavate värviliste arv suurem arvust, mille võrra Briti parlament ja Ameerika kongress orje vabastasid.

Lady Simon, inglise välissekretäri abikaasa, juhtivamaid orjakauplemise vastaseid tegelasi kirjutab:

„... need inimloomad liiguvad praegugi veel pikkades ridades, sagedasti ahelatega üks-teise külge needitult, Abessiinia, Aafrika ja Araabia sisemaal ranna poole — orjaturgudele. Inimesi müüakse avalikult oksjonil kui kariaelajaid. Lõhutakse tuhanded perekonnad, mille liikmed ei näe üksteist kunagi enam...“

Rahvasteliit on koostanud terve väe igasuguseid asjatundjaid ja statistikuid, kes uurivad orjakauplemise küsimusi. Aga tegelikku parandust pole kusagil märgata.

Kirjandust.

Ella Treffner. *Lapse mäng ja mänguasjad*. E. Karskusliidu Kodukasvatustoimkonna väljaanne ja kirjastus, Tartus, 1934. Hind 10 snt. Raamatukeses käsitletakse huvitavalt ja asjatundlikult koduses kasvatuses nii tähtsat, kuid seni liialt vähe hinnatud mängude küsimust. Lühidalt käsitletakse mängu lapse eri-vanadusjärgkudes ja antakse ülevaade soovitatavast mänguasjadest. Väärtslik juhis kõigile kasvatajatele.

Pärtel Haliste, Klassiline haridus ja Eesti kultuuri arendamise probleem. Nr. 1, Tartus 1934. Pealadu: Eesti Kirjanduse Selts, Tartus.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Eesti Kirjandus nr. 2, 1934.

Eesti Arst nr. 2, 1934.

Eesti Arst nr. 3, 1934.

X aastakäik.

Sotsiaalpoliitilise kuukirja

X aastakäik.

„TÖÖ JA TERVISE“

1934. aasta tellimiste ärasaatmisega palume rutata.

„TÖÖ JA TERVIS“, Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja, ilmub 1934. a. endises suuruses 16–24 lhk., tuues ülevaateid ja kirjutusi töölis-, töökaitse-, kindlustuse-, tervishoiu-, hoolekande j. t. sotsiaalküsimuste aladelt Eestist ja välismailt.

„TÖÖ JA TERVISE“ avaldatakse kinnituskokogu- ja -ametite tähtsamad otsused.

„TÖÖ JA TERVIS“ paneb erilist rõhku just ajakirja sisu mitmekülgsele.

TELLIMISHIND postiga: 12 kuud (12 numbrit) — 1 kr., 6 kuud (6 numbrit) 55 senti, 3 kuud (3 numbrit) — 30 senti. Üksiknumber 10 senti.

TALITUSE ADRRESS: TALLINN, LAI TÄN. 38, KRT. 4, „TÖÖ JA TERVIS“. Tel. 448-35.

SISU: 1) Leetrid — Dr. M. Pääman. 2) Tõttute kindlustamine — Aug. Gustavson. 3) Muudatustest maailma sotsiaalkindlustuses 1932. a. — J. Sonin. 4) Tõstuslikud märkgaasid ja nende osa tööprotsessis — A. Küssel. 5) Vesi ja tervishoid — Dr. H. Jürgenson. 6) Kinnitusameti otsusi. 7) E. Haigekassade Liidu teateid. 8) Haigekassade tegevusest. 9) Sotsiaalkindlustus. 10) Tõstõigus. 11) Töökaitse. 12) Tõstõpuudus. 13) Mitmesugust. 14) Kirjandus. 15) Kuulutused.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja: L. Johanson.

Väljaandja: Eesti Haigekassade Liit.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk. Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.

„Töö ja Tervise“

varematest aastakäikudest on veel saada:

1925. a.	— broshüüritud, hind	80 snt.
„	— „ „ haigekassadele	50 „
„	— kartoneeritud „	1.— „
„	— „ „ haigekassadele	80 „
1926. a.	— broshüüritud „	1.— „
„	— „ „ haigekassadele	80 „
„	— kartoneeritud „	1.25 „
„	— „ „ haigekassadele	1.— „
1927. a.	— broshüüritud „	1.— „
„	— „ „ haigekassadele	80 „
„	— kartoneeritud „	1.25 „
„	— „ „ haigekassadele	1.— „
1928. a.	— broshüüritud „	1.— „
„	— „ „ haigekassadele	80 „
„	— kartoneeritud „	1.25 „
„	— „ „ haigekassadele	1.— „
1929. a.	— broshüüritud „	1.— „
„	— „ „ haigekassadele	80 „
„	— kartoneeritud „	1.25 „
„	— „ „ haigekassadele	1.— „
1930. a.	— broshüüritud „	1.— „
„	— „ „ haigekassadele	80 „
„	— köidetud „	1.50 „
„	— „ „ haigekassadele	1.15 „
1931. a.	— köidetud „	1.50 „
„	— „ „ haigekassadele	1.15 „
1932. a.	— köidetud „	1.50 „
„	— „ „ haigekassadele	1.15 „
1933. a.	— köidetud „	1.50 „
„	— „ „ haigekassadele	1.15 „

EESTI HAIGEKASSADE LIIT

Tellimise aadr.: Tallinn, Lai t. 38, krt. 4.
Tel. 448-35.

Dr. med. P. HANSEN

Suguhaiguste vastu võitlemisel

Ravi ja profülaktika. Haigekassade osa suguhaiguste vastu võitlemisel.

Hind 5 senti.

EESTI HAIGEKASSADE LIIT

Tellimise address: Tallinn, Lai 38, k. 4.
Telefon 448-35.

L. JOHANSON

Sotsiaalkindlustus

Hind 10 senti.

Saada E. Haigekassade Liidust,
Lai tän. 38, krt. 4,

O. Vahtra, III jsk. töökaitse abiinspektor

„Tööliste haiguse vastu kindlustamise seadus“

(Tööstusliku töö seaduse III peatükk)

ühes seletustega ja temas viidatud seadustega. Raamat sisaldab peale seaduse ka kinnituspõhise ja riigikohtu seletusi ning on tarvilikuks käsiraamatuks igale töösturile ja tööliisele, eriti aga haigekassa tegelastele ja osalistele.

Hind 1 kroon, haigekassadele 75 senti.

Eesti Haigekassade Liit.

Tellimiste address: Tallinn, Lai tän. 38, k. 4. Telefon 448-35.